

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่องการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เรียนร่วมภายใต้โครงสร้างซีท ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เด็กที่มีความต้องการพิเศษ
2. การจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม
3. การบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework)
4. การจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร
5. มาตรฐานการเรียนร่วม เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา พ.ศ. 2555
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เด็กที่มีความต้องการพิเศษ

1. ความหมายของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

คำว่า “เด็กที่มีความต้องการพิเศษ” มาจากคำภาษาอังกฤษว่า “children with special need” เป็นคำใหม่ในวงการศึกษาศิลปะ และใช้กันอย่างแพร่หลายในระยะไม่กี่ปีที่ผ่านมา โดยมีลักษณะของความพิเศษหลายประเภท ได้แก่ (ผดุง อารยะวิญญู อ้างถึงใน รจเรช พยอมแย้ม, 2555, หน้า 25-26)

(1) Impairment หมายถึง สภาพความบกพร่อง อาจเป็นความบกพร่องทางกาย ทางสติปัญญา เนื้อเยื่อ หรือระบบเส้นประสาทก็ได้ เช่น นิ้วมือด้วน แขนด้วน โรคหัวใจ เป็นต้น

(2) Disability หมายถึง การไร้สมรรถภาพ ซึ่งมีความหมายครอบคลุมไปถึงความบกพร่องในการทำงานของอวัยวะ หากอวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายบกพร่องไป อวัยวะส่วนนั้นไม่อาจทำงานได้ดีเหมือนอวัยวะปกติ การไร้สมรรถภาพหรือด้อยสมรรถภาพจึงขึ้นอยู่กับความบกพร่อง หากอวัยวะบกพร่องมากอวัยวะนั้นอาจทำงานได้ไม่เต็มที่หรือทำงานไม่ได้เลย แต่ถ้า

อวัยวะบกพร่องน้อย อวัยวะนั้นอาจทำงานได้บ้าง แต่ทำงานได้ไม่เต็มที่เหมือนอวัยวะปกติ ดังนั้น คำว่าสมรรถภาพจึงหมายถึง การที่อวัยวะทำงานได้น้อยกว่าปกติไปจนถึงทำงานไม่ได้เลย เช่น คนที่ นิ้วมือด้วนทุกนิ้วไม่สามารถเขียนหนังสือได้ แต่ถ้านิ้วมือด้วน 2 นิ้ว อาจเขียนหนังสือได้ แต่เขียนได้ด้วยความลำบาก ถ้านิ้วมือด้วนเพียงนิ้วเดียว เขาสามารถเขียนหนังสือได้ดีเหมือนคนปกติ เขาสามารถใช้อวัยวะได้ดี เขาจึงไม่มี disability อาจกล่าวได้ว่าร่างกายบางส่วนของเขาอาจบกพร่อง แต่เขายังมีความสามารถในการใช้อวัยวะนั้นเหมือนคนปกติ

(3) Handicap หมายถึง ผู้มีความบกพร่อง ความบกพร่องของร่างกายส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของเขา ทำให้เขาไม่สามารถปฏิบัติภารกิจได้ดีเท่ากับคนปกติ แต่หากมีการแก้ไขอวัยวะที่บกพร่องให้สามารถใช้งานได้ดังเดิมแล้ว สภาพความบกพร่องอาจหมดไป บุคคลผู้นั้นจึงไม่ใช่ผู้มีความบกพร่องต่อไปอีก เช่น ทหารพรานคนหนึ่งถูกตัดขาข้างหนึ่ง บุคคลผู้นี้มีความบกพร่องเพราะขาถูกตัด แต่ถ้าเขาใส่ขาเทียมและฝึกฝนการใช้ขาเทียมจนสามารถเคลื่อนไหวได้ดีสภาพความบกพร่องก็หมดไป เขาเป็นคนที่มีความบกพร่อง (impairment) แต่เขาไม่ใช่ handicap

(4) Exceptional children ภาษาไทยใช้คำว่า “เด็กนอกกระดับ” หมายถึง เด็กที่มีสภาพร่างกายและสติปัญญาแตกต่างไปจากเด็กปกติ เด็กนอกกระดับ ได้แก่ เด็กปัญญาเลิศ เด็กปัญญาอ่อน เด็กที่มีความบกพร่องทางสายตา เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย (และสุขภาพ) เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เด็กที่มีความบกพร่องเกี่ยวกับระบบประสาท เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม เด็กที่มีความบกพร่องทางภาษา เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ และเด็กพิการซ้ำซ้อน

(5) Children with Special Needs ภาษาไทยใช้คำว่า “เด็กที่มีความต้องการพิเศษ” หมายถึง เด็กที่มีความต้องการทางการศึกษาแตกต่างไปจากเด็กปกติ การให้การศึกษาสำหรับเด็กเหล่านี้จึงควรมีลักษณะแตกต่างไปจากเด็กปกติในด้านเนื้อหา วิธีการ และการประเมินผล เป็นเด็กกลุ่มเดียวกับ Exceptional children แต่คำว่า “เด็กที่มีความต้องการพิเศษ” นี้เป็นคำใหม่ในวงการ ศึกษาพิเศษ และได้รับความนิยอย่างกว้างขวางและเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ เพราะให้ความรู้สึก ในทางบวก ดังนั้นจึงไม่ใช่คำว่า “เด็กพิการ” ยกเว้น กรณีที่จำเป็นจริงๆ แต่จะใช้คำว่า “เด็กที่มีความต้องการพิเศษ” ซึ่งมีความหมายเช่นเดียวกับเด็กนอกกระดับ

(6) Special Education ภาษาไทยใช้คำว่า “การศึกษาพิเศษ” หมายถึง การศึกษาที่จัดให้สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ให้ความหมายของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ว่าหมายถึงเด็กที่ไม่อาจพัฒนาความสามารถได้เท่าที่ควรจากการให้การช่วยเหลือ และการสอนตามปกติ ทั้งนี้มีสาเหตุจากสภาพความบกพร่องทางร่างกาย สติปัญญา และ

อารมณ์ จำเป็นต้องได้รับการกระตุ้น ช่วยเหลือ การบำบัด ฟันฟูและให้การเรียนการสอนที่เหมาะสมกับลักษณะ และความต้องการของเด็ก โดยเด็กที่มีความต้องการพิเศษนี้ จะต้องอยู่ในขอบเขต 3 ประการคือ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556)

(1) ความบกพร่อง (impairment) หมายถึง การสูญเสียหรือมีความผิดปกติของจิตใจ และสรีระหรือโครงสร้างและหน้าที่ของร่างกาย

(2) การไร้สมรรถภาพ (disability) หมายถึง การมีข้อจำกัดใดๆ หรือการขาดความสามารถอันเป็นผล มาจากความบกพร่อง จนไม่สามารถกระทำกิจกรรมในลักษณะหรือภายในขอบเขตที่ถือว่าปกติสำหรับมนุษย์ได้

(3) ความเสียเปรียบ (handicap) หมายถึง การมีข้อจำกัดหรืออุปสรรคกีดกันอันเนื่องมาจากความบกพร่อง และการไร้สมรรถภาพที่จำกัดหรือขัดขวางจนทำให้บุคคลไม่สามารถบรรลุการกระทำตามบทบาทปกติของเขาได้สำเร็จ

สรุปได้ว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษ หมายถึงเด็กที่อยู่ในขอบข่ายว่าเป็นผู้ที่มีความบกพร่อง ไร้สมรรถภาพ จนไม่สามารถกระทำตามบทบาทปกติได้ และจำเป็นต้องได้รับการกระตุ้น ช่วยเหลือ การบำบัด ฟันฟูและให้การเรียนการสอนที่เหมาะสมกับลักษณะและความต้องการของเด็ก เพื่อให้เด็กมีสิทธิเสรีภาพในด้านต่างๆ เท่าเทียมกับเด็กปกติต่อไป

2. ประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

องค์การอนามัยโลก (WHO) ได้จัดแบ่งเด็กที่มีความต้องการพิเศษตามลักษณะไว้ดังนี้

(1) แบ่งตามความบกพร่อง (classification of impairment) ได้แก่

(1.1) ความบกพร่องทางสติปัญญาหรือความทรงจำ (intelligence or memory impairment) ปัญญาอ่อน เสียความทรงจำ ลืมเหตุการณ์ที่ผ่านมาและปัจจุบัน

(1.2) ความบกพร่องทางจิตอื่นๆ (other psychological impairment) บกพร่องทางสติสัมปชัญญะ บกพร่องทางความสนใจหรือการเข้าใจ นอนไม่หลับ

(1.3) ความบกพร่องทางภาษาหรือการสื่อความหมาย language or communication impairment) พูดไม่ได้ พูดไม่ชัด ไม่สามารถแสดงความเข้าใจ และแสดงการติดต่อกับคนอื่นได้

(1.4) ความบกพร่องทางการได้ยิน (aural impairment) หูตึง ได้ยินไม่ชัดเจน ทั้งสองข้าง ได้ยินข้างหนึ่งและหนวกอีกข้างหนึ่ง

(1.5) ความบกพร่องทางการมองเห็น (ocular impairment) เห็นไม่ชัดเจน ทั้งสองข้าง บอดข้างหนึ่งเห็นเลือนลางข้างหนึ่ง บอดทั้งสองข้าง

(1.6) ความบกพร่องทางอวัยวะภายใน (visceral impairment) บกพร่องทางระบบหัวใจและการไหลเวียนของโลหิต บกพร่องทางระบบการย่อยอาหาร การจับถ่าย

(1.7) ความบกพร่องทางโครงกระดูก (skeletal impairment) กระโหลกศีรษะ หัว ลำตัว แขน ขาไม่เป็นปกติ

(1.8) ความบกพร่องทางประสาทสัมผัส (sensory impairment) เสียความรู้สึก ร้อน หนาว ความรู้สึกลดน้อยกว่าปกติ สูญเสียความรู้สึกสัมผัส เจ็บ

(2) แบ่งตามการไร้ความสามารถ (classification of disabilities)

(2.1) การไร้ความสามารถทางอุปนิสัย (behaviour disabilities) ไม่สามารถบอกเวลา สถานที่ ไม่สามารถปกป้องคุ้มครองตนเอง เสียความสัมพันธ์กับครอบครัว

(2.2) การไร้ความสามารถทางการสื่อความหมาย (communication disabilities) พูดได้แต่ไม่เข้าใจ พูดไม่รู้เรื่อง พูดไม่ได้ เขียนหนังสือไม่ได้ อ่านไม่ได้

(2.3) การไร้ความสามารถทางการดูแลตนเอง (personal care disabilities) ไม่สามารถทำกิจวัตรประจำวัน เช่น อาบน้ำ เข้าส้วม แต่งตัว กินอาหารได้เอง

(2.4) การไร้ความสามารถทางการเคลื่อนไหว (locomotor disabilities) เช่น เดิน วิ่ง ขึ้นลงบันไดไม่ได้ตามปกติ

(2.5) การไร้ความสามารถทางความคล่องแคล่วของอวัยวะ (dexterity disabilities) ไร้ความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวัน ไม่สามารถใช้นิ้วมือกำของ ถือกอง หรือไม่สามารถบังคับการใช้เท้า บังคับร่างกาย

(2.6) การไร้ความสามารถทางสิ่งแวดล้อม (environmental disabilities) ไม่สามารถทนต่อการเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิ ดิน ฟ้า อากาศ เสียงหรือบรรยากาศในการทำงาน

(2.7) การไร้ความสามารถในบางสถานการณ์ (situational disabilities) ช่วยตนเองไม่ได้ ต้องพึ่งผู้อื่น ไม่เป็นอิสระ

(3) แบ่งตามการเสียเปรียบ (classification of handicap)

(3.1) การเสียเปรียบทางความสำนึก (orientation handicap) ไร้ความสำนึกต่อสิ่งแวดล้อมไม่สามารถเกี่ยวข้องกับผู้อื่น

(3.2) การเสียเปรียบทางกาย ไม่เป็นอิสระ ต้องพึ่งผู้อื่น (physical independence handicap) โดยแบ่งตามความรุนแรงของความพิการ คือต้องพึ่งผู้อื่นทุกอย่าง ช่วยตนเองได้บ้างแต่ส่วนใหญ่ยังไม่เป็นอิสระ มีสถานภาพพึ่งตนเองได้แต่ณบ้านยังไม่มีอิสระ พึ่งตนเองได้เป็นครั้งคราวในช่วงเวลาสั้น ช่วยตนเองในการทำกิจวัตรประจำวันได้บ้างในการแต่งตัว กินอาหาร เข้าส้วม แต่ยังไม่เป็นอิสระทั้งหมด และช่วยตนเองได้ในการทำกิจวัตรประจำวันทุกอย่าง

(3.3) การเสียเปรียบทางการเคลื่อนไหว (mobility handicap) แบ่งตามความรุนแรงของความพิการ คือ เคลื่อนไหวข้อในการบริหารกล้ามเนื้อเกือบไม่ได้ เคลื่อนไหวได้เองบ้าง แต่ข้อยังคงคิดเป็นส่วนใหญ่และเคลื่อนไหวได้เองเป็นส่วนใหญ่โดยให้ผู้อื่นช่วยเป็นส่วนน้อย

(3.4) การเสียเปรียบทางด้านกิจกรรม (occupation handicap) แบ่งตามความรุนแรงของความพิการ ได้แก่ ฟึ่งตนเองในการทำกิจกรรมได้น้อยมาก เป็นอิสระในกิจกรรมต่างๆ แต่ยังมีขอบเขตที่ฟึ่งตนเองไม่ได้ ทำกิจกรรมต่างๆ ได้ด้วยตนเองในบางเวลา เป็นอิสระในการทำกิจกรรมได้ 1-2 ชนิดแต่ยังต้องพึ่งคนอื่นอยู่ในกิจกรรมอื่นๆ

(3.5) การเสียเปรียบทางด้านสังคม (social integration handicap) ไม่สามารถเข้าสังคมทั่วไปได้ ไม่สามารถร่วมกิจกรรมกับเพื่อน ญาติ พี่น้องได้ อารมณ์จิตใจยังอยู่ในสภาพไม่พร้อมที่จะเข้าสังคม เพราะอายหรือน้อยใจ

(3.6) การเสียเปรียบทางสภาพเศรษฐกิจ (economic self-sufficiency handicap) ได้แก่ ไม่มีรายได้ มีรายได้เล็กน้อยแต่ไม่พอเพียงกับการรักษาพยาบาล

กระทรวงศึกษาธิการ โดยประกาศคณะกรรมการพิจารณาให้คนพิการได้รับสิทธิช่วยเหลือทางการศึกษา เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการรับรองของสถานศึกษาว่าเป็นคนพิการ พ.ศ. 2548 ได้กำหนดบุคคลที่มีความบกพร่องไว้ 9 ประเภท ดังต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2548, หน้า 7-11)

(1) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการเห็นตั้งแต่ระดับเล็กน้อยจนถึงตาบอดสนิท อาจแบ่งได้ 2 ประเภท คือ

(1.1) คนตาบอด หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการเห็นมาก จนต้องสอนให้อ่านอักษรเบรลล์หรือ ใช้วิธีการฟังจากเทป หรือแถบเทป หากตรวจวัดความชัดของสายตาง่าดีเมื่อแก้ไขอยู่ในระดับ 6 ส่วน 60 เมตร (6/60) หรือ 20 ส่วน 200 ฟุต (20/200) ลงมา จนถึงบอดสนิท หมายถึง คนตาบอดสามารถมองเห็นวัตถุได้ในระยะห่างน้อยกว่า 6 เมตร หรือ 20 ฟุต ในขณะที่คนปกติสามารถมองเห็นวัตถุเดียวกันได้ในระยะ 60 เมตร หรือ 200 ฟุต หรือลานสายตาแคบกว่า 20 องศา หมายถึง มองเห็นได้กว้างน้อยกว่า 20 องศา

(1.2) คนเห็นเรื้อนกลาง หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการเห็นแต่ยังสามารถอ่านอักษรตัวพิมพ์ ที่ขยายใหญ่ได้หรือต้องใช้แว่นขยายอ่าน หากตรวจวัดความชัดของสายตาง่าดีเมื่อแก้ไขแล้ว อยู่ในระดับระหว่าง 6 ส่วน 18 เมตร (6/18) หรือ 20 ส่วน 70 ฟุต (20/70) ถึง 6 ส่วน 60 เมตร (6/60) หรือ 20 ส่วน 200 ฟุต (20/200) หรือมีลานสายตาแคบกว่า 30 องศา

(2) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน หมายถึง คนที่สูญเสียการได้ยินตั้งแต่ระดับรุนแรงจนถึงระดับน้อย อาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

(2.1) คนหูหนวก หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการได้ยินมากจนไม่สามารถรับข้อมูลผ่านทางกรไดยีน ไม่ว่าจะใส่หรือไม่ใส่เครื่องช่วยฟังก็ตาม โดยทั่วไปหากตรวจการได้ยินจะสูญเสียการได้ยิน ประมาณ 90 เดซิเบลขึ้นไป (เดซิเบลเป็นหน่วยวัดความดังของเสียง) หมายถึง คนปกติเริ่มได้ยินเสียงเมื่อความดังไม่เกิน 25 เดซิเบล แต่คนหูหนวกจะเริ่มได้ยินเสียงเมื่อเสียงดังมากกว่า 90 เดซิเบล

(2.2) คนหูตึง หมายถึง บุคคลที่มีการได้ยินเหลืออยู่พอเพียงที่จะรับข้อมูลผ่านทางกรไดยีน โดยทั่วไปจะใส่เครื่องช่วยฟัง และหากตรวจการได้ยินจะพบว่ามีกรสูญเสียการได้ยินน้อยกว่า 90 เดซิเบล ลงมาจนถึง 26 เดซิเบล หมายถึง คนปกติเริ่มได้ยินเสียงเมื่อความดังไม่เกิน 25 เดซิเบล แต่คนหูตึงจะเริ่มได้ยินเสียงเมื่อเสียงดังมากกว่า 26 เดซิเบลจนถึง 90 เดซิเบล

(3) บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง บุคคลที่มีพัฒนาการช้ากว่าคนปกติทั่วไป เมื่อวัดระดับเชาว์ปัญญาโดยแบบทดสอบมาตรฐานแล้วมีระดับเชาว์ปัญญาดำกว่าคนทั่วไปและความสามารถในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมต่ำกว่าเกณฑ์ทั่วไปอย่างน้อย 2 ทักษะหรือมากกว่า เช่น ทักษะการสื่อความหมาย ทักษะการใช้สารานุกรมสมบัติ ทักษะทางสังคม การดูแลตนเอง การดำรงชีวิตในบ้าน การควบคุมตนเอง สุขอนามัย ความปลอดภัย การเรียนวิชาการเพื่อชีวิตประจำวัน การใช้เวลาและการทำงาน ซึ่งระดับความบกพร่องทางสติปัญญาพบตั้งแต่แรกเกิดจนก่อนอายุ 18 ปี

(4) บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ หมายถึง คนที่มีอวัยวะไม่สมส่วน อวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งขาดหายไป กระดูกและกล้ามเนื้อพิการ เจ็บป่วยเรื้อรังรุนแรง มีความพิการของระบบประสาท มีความลำบากในการเคลื่อนไหวซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการศึกษาในสภาพปกติทั้งนี้ไม่รวมคนที่มีความบกพร่องทางประสาทสัมผัสได้แก่ ตาบอด หรือหูหนวก

(5) บุคคลที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ หมายถึง บุคคลที่มีความบกพร่องอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง ในกระบวนการพื้นฐานทางจิตวิทยาที่เกี่ยวกับความเข้าใจหรือการใช้ภาษา อาจเป็นภาษาพูดหรือภาษาเขียน ซึ่งจะมีผลทำให้มีปัญหาในการฟัง การพูด การคิด การอ่าน การเขียน การสะกดคำ หรือการคำนวณ รวมทั้งสภาพความบกพร่องในการรับรู้สมองได้รับบาดเจ็บ การปฏิบัติงานของสมองสูญเสียไป ซึ่งทำให้มีปัญหาในการอ่าน และปัญหาในการเข้าใจภาษา ทั้งนี้ไม่รวมคนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ เนื่องจากสภาพความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว ปัญญาอ่อน ปัญหาทางอารมณ์หรือความด้อยโอกาสเนื่องจากสิ่งแวดล้อมวัฒนธรรมหรือเศรษฐกิจ

(6) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา หมายถึง บุคคลที่มีความบกพร่องในเรื่องของการเปล่งเสียง เช่น เสียงผิดปกติ อัตราความเร็วและจังหวะการพูดผิดปกติ หรือ

คนที่มีความบกพร่องในเรื่องความเข้าใจ หรือการใช้ภาษาพูด การเขียนหรือการใช้ระบบสัญลักษณ์ที่ใช้ ในการติดต่อสื่อสารซึ่งอาจเกี่ยวกับรูปแบบของภาษา เนื้อหาของภาษาหรือหน้าที่ของภาษา

(7) บุคคลที่มีปัญหาทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ หมายถึง คนที่มีพฤติกรรม เบี่ยงเบนไปจากปกติเป็นอย่างมาก และปัญหาทางพฤติกรรมเป็นไปอย่างต่อเนื่องไม่เป็นที่ยอมรับทางสังคม หรือวัฒนธรรม

(8) บุคคลออทิสติก หมายถึง บุคคลที่มีความบกพร่องทางพัฒนาการด้านสังคม ภาษา และการสื่อความหมาย พฤติกรรม อารมณ์และจินตนาการ ซึ่งสาเหตุเนื่องมาจากการทำงานในหน้าที่บางส่วนของสมองที่ผิดปกติไป และความคิดปกตินี้พบได้ก่อนวัย 30 เดือน

(9) บุคคลพิการซ้ำซ้อน หมายถึง บุคคลที่มีสภาพความบกพร่องหรือความพิการมากกว่าหนึ่งประเภทบุคคลคนเดียวกัน เช่น คนปัญญาอ่อนและสูญเสียการได้ยินหรือหูหนวกและตาบอด

สรุปได้ว่าประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ คือเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็นทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ทางร่างกายหรือสุขภาพ การเคลื่อนไหวทางจิตใจหรือทางพฤติกรรมทางสติปัญญาหรือการเรียนรู้ ซึ่งมีความต้องการเรียนร่วมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

การจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม

1. ความเป็นมาของการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม

ในอดีตเด็กพิการจะขาดโอกาส ไม่สามารถเข้าสู่ระบบการศึกษาทั่วไปได้ ซึ่งต่อมาก็ได้มีนักการศึกษาเห็นว่าเด็กพิการสามารถให้การศึกษาได้ จึงได้จัดการศึกษาพิเศษเฉพาะความพิการให้กับกลุ่มเด็กพิการ เมื่อจัดได้ระยะหนึ่งจึงพบว่า มีเด็กพิการกลุ่มหนึ่งสามารถพัฒนาได้มาก จึงได้มีการทดลองนำเด็กพิการเข้าไปเรียนร่วมในโรงเรียนทั่วไป และเกิดวิธีการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมเรียกว่าการเรียนร่วม (Integrated Education หรือ Mainstreaming) หลังจากจัดการเรียนร่วมไประยะหนึ่ง นักการศึกษาได้ทำการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กพิการในโรงเรียนเฉพาะความพิการกับเด็กที่ในโรงเรียนร่วมนั้น พบว่า เด็กพิการเรียนร่วมมีทักษะทางสังคมดีกว่าเด็กที่อยู่โรงเรียนพิเศษเฉพาะความพิการ และยังสามารถพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสมหรือพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้ดีกว่า (วิวัฒน์ไชย ศรีวิวัฒน์, 2550, หน้า 17)

ในปีการศึกษา 2550 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้มีนโยบายในการขยายโครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม เพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้แก่เด็กพิการได้เรียนในโรงเรียนใกล้บ้านมากยิ่งขึ้น โดยมีเกณฑ์ในการเลือกโรงเรียน ดังนี้

- (1) เป็นโรงเรียนที่มีเด็กพิการเรียนร่วมอยู่แล้ว
- (2) ผู้บริหารมีความมุ่งมั่น และพร้อมรับนโยบายที่จะดำเนินงาน โดยใช้โครงสร้างซีท และการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการบริหารจัดการเรียนร่วมของโรงเรียน
- (3) มีจำนวนและประเภทของนักเรียนพิการเหมาะสมที่จะพัฒนาเป็นต้นแบบ
- (4) มีผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วม ซึ่งมีความรู้พื้นฐานทางด้านการศึกษาพิเศษ อย่างน้อย 1 คน
- (5) ได้รับการคัดเลือกโดยศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา/จังหวัด ร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
- (6) โรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือกต้องกระจายอยู่ทุกจังหวัด จังหวัดละ 2 อำเภอ อำเภอละ 1 โรงเรียน สำหรับจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสงขลา ให้จัดทุกอำเภอ อำเภอละ 1 โรงเรียน

2. ความหมายของการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม

มีนักการศึกษาหลายท่าน ได้กล่าวถึงความหมายของการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม ในลักษณะที่คล้ายคลึงกันไว้ ดังนี้

Gearheart and Weishahn (1980, p.3) กล่าวว่ามโนทัศน์ของการเรียนร่วมคือ การร่วมกิจกรรมในชั้นปกติให้มากที่สุด โดยมีการให้ความช่วยเหลือแก่รูปปกติ

Kauffman and et al. (1981, p.35) ให้คำจำกัดความของการเรียนร่วมไว้ว่า ครอบคลุมว่า เป็นการรวมเด็กพิเศษไว้กับเด็กปกติในด้านเวลา ด้านการเรียนการสอนและด้านสังคม โดยมีพื้นฐานอยู่บนกระบวนการวางแผนการศึกษาเป็นรายบุคคลและต่อเนื่อง และมีการกำหนดแบ่งหน้าที่รับผิดชอบกันระหว่างบุคลากรฝ่ายบริหาร ฝ่ายสอน และฝ่ายสนับสนุน ทั้งในด้านการศึกษาปกติและด้านการศึกษาพิเศษ

Blankenship and Lilly (1981, p.1) มีความเห็นเกี่ยวกับการเรียนร่วมว่า สิ่งที่ต้องเน้นคือ การใช้คำว่า “การเรียนร่วม ” ไม่ควรสื่อความหมายแคบๆ ในแง่ของการเรียนทางวิชาการเท่านั้น แต่ต้องครอบคลุมถึงความต้องการจำเป็นในทุกด้านของเด็กพิเศษ หลักการของการเรียนร่วมก็คือ จะต้องเอาใจใส่ดูแลอย่างดีที่สุดต่อความต้องการจำเป็นของเด็กทั้งด้านสังคม ด้านอารมณ์ และด้านวิชาการ ในขณะที่เด็กพิเศษเรียนร่วมอยู่ในการศึกษาภาคปกติ

Patton and et al. (1996) กล่าวว่าการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมคือ การให้โอกาสเด็กพิการได้เรียนอย่างเคียงบ่าเคียงไหล่กับเด็กทั่วไปในสภาพห้องเรียนปกติ ซึ่งหากได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกวิธีแล้วเด็กพิการสามารถจะประสบความสำเร็จได้ การเรียนร่วมทำให้เด็กพิการมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กทั่วไป และรอดพ้นจากการถูกตีตราว่าเป็นเด็กพิการ ทำให้เด็กทั้งสองกลุ่มยอมรับซึ่งกันและกัน และไม่นำผลจากการเรียนมาประเมินคุณค่าซึ่งกันและกัน

ศรียา นิยมธรรม (2541, หน้า 244-245) ได้กล่าวถึงคำและความหมายของคำที่ใช้เรียกลักษณะการจัดการเรียนร่วมในต่างประเทศไว้ ดังนี้

Mainstreaming หมายถึง การเรียนร่วมเต็มเวลา นั่นคือเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะถูกส่งเข้าไปเรียนในห้องเรียนสำหรับเด็กปกติทุกอย่างและไม่มีบริการเพิ่มเติมสำหรับเด็กประเภทนี้

Integration หมายถึง การเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ แต่เป็นการเรียนร่วมบางเวลา นั่นคือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จะเข้าไปเรียนร่วมในชั้นปกติบางเวลาเท่านั้น และมีความหมายรวมไปถึงการจัดชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติด้วย

Inclusive Education หมายถึง การเรียนร่วมเต็มเวลาในห้องเรียนตลอดจนรับบริการเสริมที่เหมาะสมและจำเป็นในการใช้ชีวิตร่วมกับเด็กปกติในครอบครัว ชุมชน และสังคม

ผดุง อารยะวิญญู (2542, หน้า 14) กล่าวว่า การเรียนร่วมเป็นวิธีการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความพิเศษวิธีหนึ่ง ซึ่งแต่เดิมเรียกว่าเด็กพิการ ในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กประเภทนี้จะจัดเป็นกลุ่มตามสภาพความพิการ เช่นกลุ่มเด็กตาบอด เด็กหูหนวก หรือเด็กปัญญาอ่อน เป็นต้น และจัดตั้งโรงเรียนพิเศษสำหรับเด็กแต่ละประเภท โดยเฉพาะ ต่อมาการจัดการศึกษาในลักษณะนี้พบว่าไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร จึงมีวิธีจัดการศึกษาให้แก่เด็กพิการเสียใหม่ โดยเด็กพิการได้รับการเรียกชื่อใหม่ว่า “เด็กที่มีความต้องการพิเศษ” และได้รับการจัดเข้าเรียนในชั้นเรียนเดียวกับเด็กปกติ การจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนร่วมในชั้นเรียนเดียวกับเด็กปกตินี้ เรียกว่า “การเรียนร่วม” โดยมี 2 ลักษณะคือ การเรียนร่วมเต็มเวลา (Mainstreaming) คือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จะถูกส่งเข้าไปเรียนร่วมกับเด็กปกติทุกอย่าง และไม่มีบริการอื่นเพิ่มเติมสำหรับเด็กเหล่านี้ และอีกลักษณะหนึ่งคือ การเรียนร่วมบางเวลา (Integration) คือเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะเข้าไปเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติบางเวลาเท่านั้น และมีความหมายรวมไปถึงการจัดชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติด้วย

เบญจา ชลธาร์นนท์ (2546, หน้า 9) กล่าวว่า การเรียนร่วม หมายถึง การรวมเอาเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าไปในระบบการศึกษาปกติโดยใช้เวลาว่างของแต่ละวันในช่วงใดช่วงหนึ่งให้มีการร่วมกิจกรรมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ

โศภณ คำปาเชื้อ (2550, หน้า 14) กล่าวว่า การเรียนร่วม (Mainstreaming) คือ การที่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ (Special Needs) ได้รับโอกาสเข้าเรียนร่วมกับเด็กทั่วไป โดยได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากบุคลากรในโรงเรียนทุกฝ่ายให้สามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการที่จำเป็นทางร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ สติปัญญา และการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของเด็กให้สูงขึ้น

พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พุทธศักราช 2551 ได้ให้ความหมายของการเรียนร่วมว่าเป็นการจัดให้คนพิการได้เข้าศึกษาในระบบการศึกษาทั่วไปทุกระดับและหลากหลายรูปแบบ รวมถึงการจัดการศึกษาให้สามารถรองรับการเรียนการสอนสำหรับทุกกลุ่มรวมทั้งคนพิการ (พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ, 2551, หน้า 2)

ไพลิน ปุกมะ (2553, หน้า 36) กล่าวว่า การเรียนร่วม หมายถึง การจัดการศึกษาที่ให้โอกาสกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้มีโอกาสเรียนร่วมกับเด็กกับเด็กปกติทั่วไปตามความสามารถและความต้องการพิเศษของแต่ละบุคคลเพื่อส่งเสริมให้ได้เรียนรู้และอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขและมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม โดยไม่ถูกแบ่งแยกเพราะเหตุแห่งความพิการ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการเรียนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนและทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน โดยได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากบุคลากรในโรงเรียนทุกฝ่าย ทั้งจากครูประจำชั้นและครูการศึกษาพิเศษ ในการร่วมมือและรับผิดชอบร่วมกัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อตอบสนองความต้องการพิเศษทางการศึกษาและพัฒนาศักยภาพของเด็กที่มีความต้องการเป็นรายบุคคลให้ได้มากที่สุด

3. รูปแบบของการเรียนร่วม

การเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติอาจจะกระทำได้หลายลักษณะต่อไปนี้เป็นวิธีจัดการเรียนร่วมซึ่งปฏิบัติกันอยู่ในหลายประเทศ และประสบความสำเร็จพอสมควร รูปแบบการจัดการเรียนร่วมมี ดังนี้

(1) เรียนร่วมในชั้นปกติ เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติ และเรียนเหมือนกับเด็กปกติทุกประการ เด็กที่จะเข้าเรียนในลักษณะนี้ได้ ควรเป็นเด็กที่มีความพิการน้อย มีความฉลาดและมีความพร้อมในด้านการเรียนตลอดจนวุฒิภาวะทางอารมณ์และสังคม

(2) เรียนร่วมในชั้นปกติและมีครูพิเศษให้คำแนะนำปรึกษา การเรียนร่วมวิธีนี้คล้ายคลึงกับวิธีแรก กล่าวคือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติเต็มเวลา แต่มีครูการศึกษาพิเศษคอยช่วยเหลือครูประจำชั้นและครูประจำวิชาครูการศึกษาพิเศษนี้อาจเรียกว่า ครู

ที่ปรึกษา ครูประเภทนี้ไม่ทำการสอนโดยตรง แต่ให้คำแนะนำแก่ครูที่สอนเด็ก เช่น แนะนำชี้แจงให้ครูที่สอนชั้นเรียนร่วมเข้าใจความต้องการและความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ช่วยกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ ให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีสอนตลอดจนการปฏิบัติต่อเด็ก จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของเด็ก และช่วยประเมินผลพัฒนาการในการเรียนรู้ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เป็นต้น

(3) เรียนร่วมในชั้นปกติและรับบริการจากครูเวียนสอน เป็นการให้บริการด้านการสอนเพิ่มเติมจากครูการศึกษาพิเศษ ซึ่งจะเดินทางไปตามโรงเรียนต่างๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่เด็กเนื่องจากมีจำนวนเด็กในแต่ละโรงเรียนไม่มากนัก (อาจประมาณ 2-3 คนต่อโรงเรียน) ครูจึงเดินทางจากโรงเรียนหนึ่งไปยังโรงเรียนหนึ่ง เมื่อครบสัปดาห์ ก็วนกลับมาสอนเด็กกลุ่มเดิมในโรงเรียนเดิมอีก จึงเรียกครูประเภทนี้ว่า ครูเดินสอนหรือครูเวียนสอน

(4) เรียนร่วมในชั้นปกติและรับบริการจากครูเสริมวิชา ครูเสริมวิชาการคือครูการศึกษาพิเศษที่ปฏิบัติงานประจำอยู่ในห้องเสริมวิชาการ นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษจะเข้ามาเรียนกับครูเสริมวิชาการวันละ 1-2 ชั่วโมง หรือมากกว่านี้ขึ้นอยู่กับความต้องการพิเศษของเด็ก เด็กทุกคนที่เข้ามาเรียนในห้องนี้จะต้องมีตารางเรียนที่กำหนดไว้แน่นอน ครูเสริมวิชาการอาจมีคนเดียวหรือหลายคนก็ได้ขึ้นอยู่กับจำนวนเด็ก และประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การสอนเด็กอาจกระทำเป็นรายบุคคล หรือสอนเป็นกลุ่มเล็กๆ ก็ได้ และสอนในเนื้อหาที่เด็กไม่ได้รับการสอนในชั้นปกติ หรือเนื้อหาที่เด็กมีปัญหา นอกจากสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษแล้ว ครูเสริมวิชาการยังมีหน้าที่ในการให้คำแนะนำปรึกษาแก่ครูปกติในการปฏิบัติต่อเด็กประเภทนี้อีกด้วย

(5) ห้องเสริมวิชาการ (resource room) เป็นห้องที่มีขนาดเท่ากับห้องเรียนหรือมีขนาดใหญ่กว่าหรือเล็กกว่าห้องเรียนได้ ในห้องนี้มีอุปกรณ์เครื่องมือ ตลอดจนเอกสารและหนังสือที่จำเป็นต้องใช้ในการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ หากห้องนี้มีขนาดใหญ่และมีเครื่องมือและอุปกรณ์มาก และให้บริการแก่เด็กอย่างกว้างขวางอาจเรียกว่าเป็นศูนย์วิชาการ (resource center)

(6) ชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ และเรียนร่วมบางเวลา เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษไว้ในชั้นเดียวกันเป็นกลุ่มเล็กๆ มีครูประจำชั้นสอนแทบทุกวิชา ยกเว้นบางวิชาที่เด็กต้องไปเรียนร่วมกับเด็กปกติ เช่น พลศึกษา ศิลปะ หรือกิจกรรมนอกหลักสูตรอื่นๆ

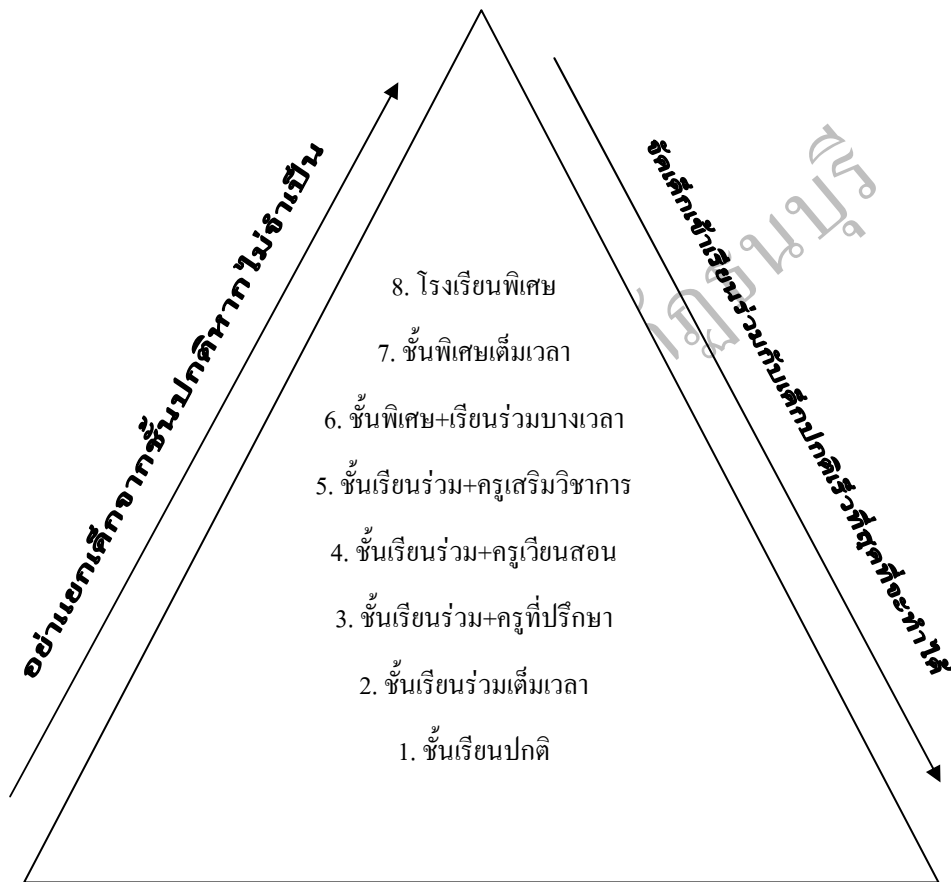
(7) ชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ เป็นการจัดเด็กพิเศษที่มีความบกพร่องประเภทเดียวกันไว้เป็นกลุ่มเดียวกัน และเป็นกลุ่มขนาดเล็ก เด็กเหล่านี้เรียนในชั้นพิเศษตลอดเวลา ครูประจำชั้นสอนทุกวิชา การเรียนร่วมในลักษณะนี้เหมาะสำหรับเด็กที่มีความพิการค่อนข้างมาก

Jone and Collins (1969) ยังได้เสนอแนะรูปแบบของการเรียนร่วมไว้ 5 รูปแบบ ดังนี้

(1) รูปแบบชั้นพิเศษเต็มเวลา

- (2) รูปแบบชั้นพิเศษแบบผสม
- (3) รูปแบบห้องเสริมความรู้
- (4) รูปแบบครูเดินสอน
- (5) รูปแบบให้คำปรึกษา แนะนำสำหรับครู

นอกจากนี้ เรย์โนลด์ และ บริช (Reynolds and Brich, 1997) ยังได้เสนอรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยสรุป ดังภาพประกอบ ดังนี้

ภาพที่ 2.1 รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ที่มา : Reynolds and Brich, 1997

สำหรับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ดำเนินโครงการจัดการเรียนร่วม โดยกำหนดไว้ 3 รูปแบบ ดังนี้ (ศรียา นิยมธรรม, 2533, หน้า 57)

- (1) เข้าเรียนในชั้นปกติเหมือนกับเด็กปกติทุกวิชา
- (2) เรียนร่วมเป็นบางวิชาที่สามารถเรียนได้

(3) อยู่ร่วมโรงเรียนเดียวกัน โดยเรียนในชั้นพิเศษในกลุ่มเฉพาะของตน แต่จะทำกิจกรรมต่างๆ ทางสังคมร่วมกัน

จากรูปแบบของการจัดการเรียนร่วมจะเห็นได้ว่าการนำเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้ามาเรียนร่วมกับเด็กปกติ จะทำให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้มีโอกาสปรับตัว เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมของคนปกติ และการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่มีระดับความบกพร่องที่แตกต่างกันเข้าเรียนในรูปแบบต่างกัน จะทำให้เด็กได้พัฒนาตามศักยภาพของตนเอง

การบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ดำเนินการจัด โครงการ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมขึ้น เพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนร่วมกับเด็กทั่วไป โดยใช้รูปแบบการบริหารจัดการเรียนร่วมตามโครงสร้างซีท (SEAT Framework) ซึ่งมีการบริหารจัดการ ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

(1) ด้านนักเรียน (S: Students)

โรงเรียนจัดการเรียนร่วมต้องดำเนินการเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนทั่วไป และนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเพื่อการเรียนร่วม ดังนี้

(1.1) นักเรียนทั่วไป จำเป็นต้องได้รับข้อมูลเกี่ยวกับความพิการของเพื่อน ก่อนที่เพื่อนจะเข้ามาเรียนร่วม ครูประจำชั้นอาจต้องใช้เวลาในวันเปิดเรียนวันแรกบอกให้นักเรียนทั้งชั้น ได้รับรู้และจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง ช่วย让孩子ทั้งชั้นเข้าใจข้อจำกัดของเพื่อนพิการ

(1.2) นักเรียนพิการ จำเป็นต้องได้รับบริการจากศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา/ประจำจังหวัด ก่อนเข้าเรียนร่วม เพื่อเรียนทักษะที่จำเป็นต้องใช้ในชั้นเรียนร่วม ทั้งนี้ต้องให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นเฉพาะบุคคล

(2) ด้านสภาพแวดล้อม (E : Environment)

โรงเรียนจำเป็นต้องบริหารจัดการสภาพแวดล้อม ดังนี้

(2.1) สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ควรจัดให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนในสภาพแวดล้อมที่มีขีดจำกัดน้อยที่สุด และจัดให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษใช้สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ได้อย่างสะดวก ปลอดภัย และเข้าถึงได้ (barrier-free and accessible) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

(2.1.1) การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคาร เช่น บริเวณภายนอกอาคาร ประเภทของตัวอาคาร ทางเชื่อมอาคาร ทางเข้า ทางเดิน ทางข้าม ลาดจอดรถ เกาะกลางถนนต้นไม้ ร่องน้ำ

(2.1.2) การจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคาร ได้แก่ ประตูลighting ไฟ ทางลาด ระบบเตือนภัย บันได ลิฟต์ ทางเดินภายในตัวอาคาร พื้น แสงสว่าง ห้องน้ำ โทรศัพท์ เป็นต้น

(2.1.3) การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกและภายในอาคาร ต้องจัดให้ได้ ตามเกณฑ์มาตรฐานที่ระบุไว้ในกระทรวง ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2542) ตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 เรื่อง กำหนดลักษณะอาคารสถานที่ ยานพาหนะหรือบริการ สาธารณะอื่นที่ต้องมีอุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกโดยตรงแก่คนพิการ โดยคำนึงความสะดวกและปลอดภัย

(2.2) บุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องในสภาพแวดล้อม (significant others) ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู และบุคลากรอื่นในโรงเรียน โดยผู้บริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมจะเป็นผู้นำ ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(2.2.1) จัดประชุมกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน เพื่อแจ้งให้ทราบว่าโรงเรียนมีโครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมและจะต้องมีการดำเนินงานอย่างไรบ้าง

(2.2.2) เป็นผู้นำสร้างบรรยากาศของการยอมรับนักเรียนพิการเรียนร่วมในโรงเรียนให้ครูและบุคลากรทุกคน แม่ค้า รวมทั้ง นักการ ยาม และคนขับรถรับรู้และร่วมมือกันช่วยเหลือช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างถูกวิธี

(2.2.3) จัดให้มีคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมประจำโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร นักวิชาชีพ ครู พ่อ แม่ ผู้ปกครองและบุคคลภายนอกจากชุมชน ร่วมกันกำหนดนโยบายแนวทางดำเนินงาน การจัดสรรงบประมาณ การกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรทุกคนและผู้ที่เกี่ยวข้องในโรงเรียน

(2.2.4) ประชาสัมพันธ์โครงการให้บุคลากรทุกคน และชุมชนทราบ เพื่อเกิดความร่วมมือกันในการทำงานเป็นคณะและชุมชนมีส่วนร่วม

(3) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (A : Activities)

กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการทั้งหมดเกี่ยวกับการเรียนการสอนทั้งภายใน ภายนอกห้องเรียน และในโรงเรียน เช่น

(3.1) การบริหารและการใช้หลักสูตรเฉพาะสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการ หรือการหลักสูตรทั่วไปแต่ปรับบางวิชา หรือหลักสูตรเพิ่มเติม

(3.2) การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP) เป็นแผนที่จัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individual Implementaion Plan : IIP) เป็นแผนการสอนที่จัดทำขึ้นเฉพาะเจาะจงสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษคนนั้นๆ ในวิชาหรือทักษะที่เป็นจุดอ่อน

(3.3) การตรวจสอบทางการศึกษา หมายถึง กระบวนการที่ใช้วิธีการหลายวิธีในการรวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาและแก้ปัญหาทางด้านวิชาการ พฤติกรรม และร่างกายของนักเรียน รวมทั้ง ตัดสินใจเกี่ยวกับการส่งต่อ การคัดแยก การกำหนดประเภทนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ การวางแผนการสอน และการประเมินความก้าวหน้าของนักเรียน

(3.4) การใช้เทคนิคการสอนพิเศษ

(3.4.1) การวิเคราะห์งาน (task analysis) คือ เป็นเทคนิคการสอนและเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบหรือประเมินนักเรียนว่านักเรียนมีทักษะในเรื่องนั้นๆ แล้วหรือไม่ หากครูต้องการสอนทักษะใหม่ ต้องมีการประเมินความรู้เดิมของนักเรียนก่อนที่จะเริ่มทักษะใหม่ เพื่อตรวจสอบว่าเด็กมีทักษะพื้นฐานเพียงพอแล้ว หรือมีทักษะพื้นฐานอยู่ในระดับใด แล้วจึงเริ่มสอนจากจุดนั้นขึ้นมาเรื่อยๆ

(3.4.2) การสอนโดยเพื่อนช่วยสอน (peer tutoring) หมายถึง วิธีการสอนที่ครูให้เพื่อนนักเรียนช่วยสอนให้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องต่างๆ แบบตัวต่อตัว โดยเพื่อนช่วยสอนอาจเป็นนักเรียนชั้นสูงกว่าหรือนักเรียนชั้นเดียวกันอายุเท่ากันแต่มีความสามารถสูงกว่ามาสอน

(3.4.3) ระบบเพื่อนช่วยเพื่อน (buddy system) ในการจัดการเรียนการสอนโดยเพื่อนช่วยเพื่อนในด้านวิชาการยังต้องอาศัยความร่วมมือของเพื่อนนักเรียนทุกคนในการช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวก ทางด้านการเรียน ทักษะสังคม

(3.5) จัดให้มีการรายงานความก้าวหน้าของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อให้เห็นถึงพัฒนาการของนักเรียน เช่น นำเสนอออกมาเป็นรูปของกราฟ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

(3.6) มีการจัดกิจกรรมการสอนนอกห้องเรียน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เช่น ในวิชาพลศึกษาจัดให้นักเรียนที่มีความบกพร่องได้ร่วมกิจกรรมในสนามเด็กเล่น จัดทัศนศึกษาตามสถานที่สำคัญๆ

(3.7) จัดให้มีการประกันคุณภาพการจัดการเรียนร่วม

(3.8) การรับนักเรียนที่มีความบกพร่องเข้าเรียน คือ ดำเนินงานการรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียน ตามปฏิทินการรับคนพิการของคณะกรรมการคัดเลือกและจำแนกความพิการเพื่อการศึกษา

(4) ด้านเครื่องมือ (T : Tools)

เครื่องมือมีความหมายกว้างขวาง หมายถึง สิ่งที่นำมาเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการเรียนร่วม สิ่งที่จะช่วยให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษหรือที่มีความบกพร่องเกิดการเรียนรู้และดำรงชีวิตอิสระได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด เช่น

(4.1) งบประมาณ มีการจัดสรรงบประมาณให้เป็นการเฉพาะเพื่อจัดการเรียนร่วม

(4.2) กำหนดวิสัยทัศน์/พันธกิจ/ยุทธศาสตร์/แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม เพื่อเป็นทิศทางในการปฏิบัติงานและระบบให้บริการชัดเจน ซึ่งควรสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและรัฐบาล

(4.3) จัดให้มีสื่อ อุปกรณ์ ตำรา เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก หรือความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา

(4.4) ระบบการบริหารจัดการ ผู้บริหาร โรงเรียนต้องนำเสนอเรื่องการจัดการเรียนร่วมจัดตั้งคณะกรรมการวางแผน โดยนำเสนอให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมประจำโรงเรียนให้มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายในการจัดการเรียนร่วม กำหนดแนวทางการดำเนินงานจัดสรรงบประมาณ กำหนดบทบาทและหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในโรงเรียน กำหนดรูปแบบในการจัดการเรียนร่วม และร่วมมือกับหน่วยงานและบุคลากรภายนอกที่เกี่ยวข้อง

(4.5) มีครูการศึกษาที่ได้รับการศึกษาสาขาการศึกษาพิเศษในระดับปริญญาตรีขึ้นไปหรือผู้ที่ได้รับการอบรมตามหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นครูเดิน ครูสอนเสริม หรือครูสอนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียน

เบญจมา ชลธารันนท์ (2546, หน้า 7-47) กล่าวว่าโรงเรียนต้องบริหารองค์ประกอบหลัก 4 ประการเพื่อทำให้การจัดการเรียนร่วมสำหรับนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ดังนี้

(1) นักเรียน (S : Students) หมายถึง นักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องและนักเรียนทั่วไป โรงเรียนควรเตรียมความพร้อมของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม ดังนี้

(1.1) เตรียมความพร้อมนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่อง ในด้านร่างกาย วิชาการ อารมณ์และสังคม และการช่วยเหลือตนเอง หากพิการตั้งแต่แรกเกิดจำเป็นต้องได้รับ

บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มหรือเตรียมความพร้อมทันทีที่พบความพิการ เพื่อพัฒนาศักยภาพทุกด้าน ซึ่งในการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มนั้น เป็นช่วงสำคัญที่สุดที่เด็กควรได้รับการเตรียมความพร้อมเพราะช่วงอายุ 0 – 3 ปี เป็นช่วงที่สมองเจริญเติบโตมากที่สุด การเตรียมความพร้อมทำได้โดยกระตุ้นพัฒนาการในส่วนที่เหลืออยู่ เมื่อได้รับการพัฒนา ระดับการทำงานต่างๆ (functional level) จะยิ่งสูงขึ้น ในทางกลับกัน หากไม่ได้รับการพัฒนาการกระตุ้นหรือการส่งเสริมส่วนที่เหลืออยู่อย่างมีประสิทธิภาพ ความสามารถในการทำงานต่างๆ จะเลือนหายไปทำให้เด็กเสียโอกาสในการเรียนรู้ทันที ดังนั้น การช่วยเหลือฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการ ยิ่งทำได้ทันทีตั้งแต่วินาทีแรกเกิดและทำได้อย่างถูกต้อง จะสามารถฟื้นฟูสมรรถภาพความพิการได้อย่างเห็นผลชัดเจน

(1.2) เตรียมความพร้อมนักเรียนทั่วไป ทางโรงเรียนจะต้องเตรียมความพร้อมนักเรียนทั่วไปในโรงเรียน โดยการให้ข้อมูลเพื่อให้นักเรียนทั่วไปมีความรู้ ความเข้าใจเกิดการยอมรับสามารถให้ความช่วยเหลือและปฏิบัติต่อนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องอย่างถูกวิธี และเท่าที่จำเป็น ที่ผ่านมามีพบว่า การที่คนส่วนใหญ่มีทัศนคติเชิงลบต่อคนพิการหรือที่มีความบกพร่อง เช่น สมเพช เวทนา สงสาร กลัว ไม่ไว้วางใจ มักเกิดจากความไม่รู้ หรือไม่มีข้อมูลที่ถูกต้อง ดังนั้น ครูควรทำความเข้าใจและอธิบายเกี่ยวกับลักษณะความพิการให้นักเรียนทั่วไปในชั้นเรียนได้รู้จักและควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วย让孩子ทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ครูอาจจัดสถานการณ์จำลองให้นักเรียนทดลองเป็นคนพิการและทำกิจกรรมต่างๆ จากนั้นให้อภิปรายถึงความรู้สึกของนักเรียนแต่ละคน กิจกรรมเช่นนี้จะช่วยให้นักเรียนทั่วไปได้เข้าใจถึงความคับข้องใจ ความไม่สะดวกและความลำบากของเพื่อนพิการหรือที่มีความบกพร่องมากขึ้น หรือการเชิญผู้ที่ทำงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กพิการมาบรรยายให้ฟัง พร้อมทั้งให้ดูภาพยนตร์ สไลด์ แผ่นภาพ บทความ และสื่ออื่นๆ ประกอบ การจัดนิทรรศการ หนังสือและเรื่องราวเกี่ยวกับคนพิการหรือที่มีความบกพร่อง เพื่อให้นักเรียนในชั้นเรียนและนักเรียนทุกคนในโรงเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ การทัศนศึกษาสถานที่ดูแลคนพิการหรือที่มีความบกพร่องเพื่อให้นักเรียนได้เห็นและเรียนรู้ว่าคนพิการหรือที่มีความบกพร่องมีความเป็นอยู่อย่างไร นอกจากนี้ควรสอนทักษะการช่วยเหลือเบื้องต้นในการช่วยเหลือเพื่อนพิการหรือที่มีความบกพร่องเบื้องต้นให้กับนักเรียนทั่วไปด้วย

(2) สภาพแวดล้อม (E : Environment) สภาพแวดล้อมแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

(2.1) สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ควรจัดให้นักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเรียนในสภาพแวดล้อมที่มีขีดจำกัดน้อยที่สุด (Least Restrictive Environment : LRE) โรงเรียนควรพยายามให้เด็กได้เรียนร่วมในชั้นเรียนทั่วไปมากที่สุด หากไม่สามารถจัดให้เด็กเรียนร่วมได้เต็มเวลาก็อาจจัดเป็นบางเวลาได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียนพิการ

หรือที่มีความบกพร่องเป็นเฉพาะบุคคล โดยทั่วไป ควรจัดให้นักเรียนทุกคนเข้าเรียนในชั้นเรียนทั่วไป โดยแยกนักเรียนออกไปจากเพื่อนทั่วไปให้น้อยที่สุด โรงเรียนควรปรับสภาพแวดล้อมโดยใช้หลักวิชาการคือ พิจารณาถึงสภาพความบกพร่องของนักเรียนแต่ละประเภท ตัวอย่างเช่น นักเรียนที่มีการเห็นเลือนรางควรมีโต๊ะไฟที่โต๊ะเรียนและจัดให้นักเรียนมานั่งแถวหน้าสุด นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินควรจัดที่นั่งประมาณแถวที่ 2 หรือ 3 โดยนั่งมุมใดมุมหนึ่งของห้อง เพื่อให้นักเรียนสามารถมองครูและเพื่อนนักเรียนในห้องได้ทั่วถึง นักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกาย ที่นั่งรถเข็น เมื่อจำเป็นต้องเรียนวิชาเกษตรและนักเรียนต้องปลูกผักสวนครัว ครูควรยกระดับแปลงผักให้สูงขึ้นจากพื้นและอยู่ในระดับเดียวกับที่นั่งเก้าอี้รถเข็น เพื่อให้นักเรียนสามารถปลูกผักได้สะดวก นอกจากนี้ควรคำนึงถึงพาหนะที่ใช้ในการรับส่งนักเรียนจากบ้านไปโรงเรียน และจากโรงเรียนไปบ้านไปทัศนศึกษาและกิจกรรมอื่นๆ ที่นักเรียนจะต้องเคลื่อนย้าย นอกจากนี้จะต้องมีการบริหารจัดการตารางเวลาเรียนและห้องเรียน เช่น ห้องเรียนสำหรับการเรียนร่วมควรอยู่ชั้นล่างของอาคาร พื้นห้องเรียนควรราบเรียบและมีการปรับระดับเพื่อความสะดวกในการใช้รถเข็นห้องน้ำ โต๊ะ เก้าอี้ และคำนึงถึงการถ่ายเทของอากาศ แสงจากธรรมชาติ แสงไฟ เป็นต้น

(2.2) บุคคลที่เกี่ยวข้องในสภาพแวดล้อมของเด็ก ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู และบุคลากรอื่นในโรงเรียน โรงเรียนทั่วไปที่มีการจัดการเรียนร่วมผู้บริหารจะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งในโรงเรียนที่จะเป็นผู้นำและสร้างบรรยากาศของการยอมรับนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเรียนร่วมในโรงเรียน หากทางโรงเรียนมีการจัดตั้งคณะกรรมการโรงเรียนไว้แล้วผู้บริหารโรงเรียนจะต้องนำเสนอเรื่องการจัดการเรียนร่วมให้คณะกรรมการ โรงเรียนทราบและพิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมประจำโรงเรียน ซึ่งควรประกอบด้วย ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ ครูทั่วไป ครูการศึกษาพิเศษ พ่อแม่ ผู้ปกครอง และบุคลากรภายนอก เพื่อกำหนดนโยบายในการจัดการเรียนร่วม แนวทางการดำเนินงาน จัดสรรงบประมาณ บทบาทและหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในโรงเรียน และรูปแบบในการจัดการเรียนร่วม เมื่อคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมประจำโรงเรียนประชุมกำหนดนโยบายและแนวทางการดำเนินงานในการจัดการเรียนร่วมเรียบร้อยแล้ว ทางโรงเรียนต้องจัดประชุมชี้แจงถึงนโยบายของโรงเรียนและมอบหมายหน้าที่ให้บุคลากรที่เกี่ยวข้อง โดยให้ถือเป็นปริมาณงาน พร้อมทั้งให้ทุกคนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นและร่วมเป็นเจ้าของโครงการนอกจากนี้ทางโรงเรียนต้องจัดทำป้ายประกาศนำเสนอในลักษณะของโปสเตอร์ แผ่นพับ วิดีโอ หรือ จัดป้ายนิเทศ เพื่อประชาสัมพันธ์โครงการให้บุคคลที่เกี่ยวข้องรับทราบเกี่ยวกับนโยบาย ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองของเด็กพิการหรือที่มีความบกพร่องอาสาเป็นวิทยากร หรือ หากมีกิจกรรมการดำเนินงานด้านคนพิการในสังคมที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนร่วมจะได้

เผยแพร่ให้ทุกคนรับทราบครุทั่วไปและครูการศึกษาพิเศษต้องเป็นที่ปรึกษาซึ่งกันและกัน โดยทำงานร่วมกันเป็นทีม

(3) กิจกรรมการเรียนการสอน (A : Activities) กิจกรรมการเรียนการสอน คือ กิจกรรมภายในและภายนอกห้องเรียนเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนใน โรงเรียนที่จะช่วยให้นักเรียนทั่วไปและนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องได้รับการพัฒนา ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ซึ่งประกอบด้วย

(3.1) การบริหารจัดการหลักสูตร แบ่งออกเป็น

(3.1.1) การปรับหลักสูตรทั่วไป คือ ปรับหลักสูตรที่ใช้กับนักเรียนทั่วไป ใช้กับนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่อง เช่น สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น อาจปรับจากการวาดรูปมาเป็นการปั้นแทน สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินอาจปรับให้ไม่ต้องอ่านออกเสียง

(3.1.2) การจัดทำหลักสูตรเฉพาะ คือ หลักสูตรที่เป็นแนวทางการศึกษา ตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรสำหรับหรือหลักสูตรคู่ขนาน) ซึ่งถือเป็นหลักสูตรเฉพาะบุคคล โดยพิจารณาจากระดับของความพิการจากแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ของนักเรียน โรงเรียนอาจประยุกต์ตามแนวทางของกรมวิชาการ สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหลายคนไม่สามารถเรียนรู้ได้ตามหลักสูตรทั่วไปจึงจำเป็นต้องจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยเฉพาะ เช่น เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ค่อนข้างรุนแรงจะต้องมีการจัดทำหลักสูตรเฉพาะซึ่งไม่ใช่หลักสูตรตัดต่อหรือนำหลักสูตรในระดับประถมศึกษาไปจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจะค่อยๆ ลดลง แต่ถ้าเป็นเรื่องของทักษะการดำรงชีวิต ทักษะการเตรียมความพร้อม ในด้านอาชีพจะต่ำในช่วงแรกๆ แล้วจะค่อยๆ เพิ่มมากขึ้น โดยการจัดเป็นชั้นเรียนทั่วไปให้มีลักษณะคู่ขนานไปกับระดับชั้นเรียนที่เพื่อนนักเรียนทั่วไปเรียนอยู่

(3.1.3) การจัดทำหลักสูตรเพิ่มเติมสอนทักษะเฉพาะที่จำเป็นให้แก่ นักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่อง เช่น ทักษะการดำรงชีวิต ได้แก่ การรับประทานอาหาร การดูแลบ้านเรือน การทำความสะอาดร่างกาย การไปซื้อของ การใช้โทรศัพท์สาธารณะการใช้บริการของไปรษณีย์ ธนาคาร ทักษะการอ่านเขียนอักษรเบรลล์ ทักษะการทำความสะอาดคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมและการเคลื่อนไหว ทักษะการใช้แว่นขยาย สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น ทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนออทิสติก ภาษามือสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เป็นต้น

(3.2) แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP) เป็นแผนการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียนพิการหรือที่มี

ความบกพร่อง ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่นักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องต้องการ เรียกชื่อย่อว่า IEP กระทรวงศึกษาธิการได้ออกกฎกระทรวงกำหนด หลักเกณฑ์และวิธีการให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ซึ่งสถานศึกษาจะต้องจัดทำ IEP ให้กับนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเป็นเฉพาะบุคคลทุกคน โดยต้องตรวจสอบเพื่อบ่งชี้จุดเด่นและจุดด้อยของนักเรียน รวมถึงความต้องการจำเป็นพิเศษ นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2545 โดยให้มีการจัดสรรงบประมาณแต่ละปีเป็นเงินอุดหนุนสำหรับคนพิการ ในอัตราที่มากกว่า แต่ไม่เกิน 5 เท่า ของเงินอุดหนุนด้านสื่อและวัสดุการศึกษาที่จัดสรรให้แก่เด็กนักเรียนทั่วไปต่อคน

(4) เครื่องมือ (T : Tools) เครื่องมือ หมายถึง สิ่งที่นำมาเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการเรียนร่วมช่วยให้นักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเกิดการเรียนรู้ และดำรงชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด เป็นการช่วยสนับสนุนให้นักเรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ เครื่องมือดังกล่าวหมายถึงสิ่งต่อไปนี้

(4.1) นโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป็นการกำหนดทิศทางในการปฏิบัติงานและระบบการให้บริการที่ชัดเจนทำให้บุคลากรทุกคนในโรงเรียนและบุคคลทั่วไป รวมทั้งพ่อแม่รับรู้ว่าโรงเรียนมีโครงการเรียนร่วม ซึ่งควรกำหนดให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและรัฐบาล

(4.2) งบประมาณ โรงเรียนจำเป็นต้องจัดสรรงบประมาณให้เป็นการเฉพาะเพื่อการจัดการเรียนร่วมให้กับเด็กพิการหรือที่มีความบกพร่อง โดยการสรรหาแหล่งเงิน อาจได้มาจากงบประมาณจาก ต้นสังกัด หรือจากแหล่งอื่นๆ

(4.3) ระบบการบริหารจัดการ หากทางโรงเรียนได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการโรงเรียนไว้แล้ว ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องนำเสนอเรื่องการจัดการเรียนร่วม จัดตั้งคณะกรรมการวางแผน โดยนำเสนอให้มีการแต่งตั้งผู้แทนผู้ปกครองนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเข้าร่วมเป็นกรรมการเพิ่มอย่างน้อย 1 คน โดยให้มีอำนาจหน้าที่ กำหนดนโยบายในการจัดการเรียนร่วม เพื่อเสนอผู้บริหารโรงเรียนและคณะกรรมการโรงเรียน กำหนดแนวทางการดำเนินงานจัดสรรงบประมาณ กำหนดบทบาทและหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในโรงเรียน กำหนดรูปแบบในการจัดการเรียนร่วม และร่วมมือกับหน่วยงานและบุคลากรภายนอกที่เกี่ยวข้อง

(4.4) กฎกระทรวง ได้แก่ กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการให้คนพิการ มีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาเพื่อนำมาใช้ในการเรียนร่วม และกำหนดให้มีการจัดสรรงบประมาณแต่ละปีเป็นเงินอุดหนุนสำหรับคน

พิการในอัตราที่มากกว่าแต่ไม่เกินห้าเท่าของเงินอุดหนุนด้านสื่อและวัสดุการศึกษาที่จัดสรรให้แก่ นักเรียนทั่วไปต่อคน

(4.5) เทคโนโลยีอำนวยความสะดวก (assistive technology: AT) หมายถึง เทคโนโลยีที่คนพิการใช้ ซึ่งได้มีการพัฒนาและการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีเพื่อช่วยให้คนพิการ ดำรงชีวิตอิสระสามารถปฏิบัติงานและผลิตงานต่างๆ ออกมาได้เพื่อช่วยในการปฏิบัติงานและ ดำรงชีวิตอิสระให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

(4.6) สิ่งอำนวยความสะดวก (accessibility) หมายถึง อุปกรณ์ เครื่องมือ โครงสร้างทางสถาปัตยกรรม สิ่งแวดล้อม เพื่อช่วยให้คนพิการแต่ละประเภทได้รับการศึกษา โดยสะดวกและสอดคล้องตามความจำเป็นของแต่ละบุคคล

(4.7) สื่อ หมายถึง สื่อทางการศึกษา ได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยีเพื่อ การศึกษาหรือเครื่องมือช่วยให้คนพิการเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมเกิดความเข้าใจดีขึ้นและ รวดเร็ว

(4.8) บริการ หมายถึง บริการต่างๆ ที่ช่วยสนับสนุนการศึกษาของคนพิการ แต่ละประเภท เช่น บริการฝึกอบรม บริการเตรียมความพร้อมทางการเรียนรู้ บริการบำบัดฟื้นฟู สมรรถภาพคนพิการ

(4.9) คำรา อาจจัดทำในรูปแบบอื่นที่นอกเหนือไปจากตัวพิมพ์ เช่น หนังสือ เสียงสำหรับคนตาบอด และนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ เป็นต้น

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างชีวิต หมายถึงการบริหาร องค์กรประกอบด้วย 4 ประการ เพื่อให้การจัดการเรียนร่วมสำหรับนักเรียนพิการหรือที่มีความ บกพร่องมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ได้แก่ ด้านนักเรียน (S : Student) ด้านสภาพแวดล้อม (E : Environment) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (A : Activities) และด้านวัสดุ สื่อ เครื่องมือ (T : Tool) ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำไปใช้เป็นกรอบความคิดในการวิจัยในครั้งนี้ต่อไป

การจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เป็นส่วนราชการในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จัดตั้งขึ้นตามประกาศ กระทรวงศึกษาธิการ เรื่องการกำหนดและแก้ไขเปลี่ยนแปลงเขตพื้นที่การศึกษาเป็นเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษา โดยประกอบทุกท้องที่ทุกเขตในกรุงเทพมหานคร และให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ตั้งอยู่เขตราชเทวี ประกาศ ณ วันที่ 18 สิงหาคม 2553

วิสัยทัศน์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานครองค์กรแห่งความเป็นเลิศ

พันธกิจ

1. กำกับ ดูแล ประสาน ส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. พัฒนาระบบบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ
3. ส่งเสริมและจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ได้รับมาตรฐาน มีพลังในการพัฒนาคุณธรรม เพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน และการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ภารกิจ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. จัดทำแผน โยบาย พัฒนาและมาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบาย มาตรฐานการศึกษา แผนการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานความต้องการของท้องถิ่น
2. วิเคราะห์และจัดตั้งงบประมาณเงินอุดหนุนทั่วไปของสถานศึกษาและหน่วยงานในเขตพื้นที่การศึกษา และแจ้งการจัดสรรงบประมาณที่ได้รับให้หน่วยงานข้างต้นรับทราบ รวมทั้งกำกับตรวจสอบ ติดตามการใช้จ่ายงบประมาณของหน่วยงานดังกล่าว
3. ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
4. กำกับ ดูแล ติดตามและประเมินผลสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และในเขตพื้นที่การศึกษา
5. ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และรวบรวมข้อมูลสารสนเทศในการศึกษาในเขตการศึกษา
6. ประสานการระดมทรัพยากรต่างๆ รวมทั้งทรัพยากรบุคคล เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการจัดการและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
7. จัดระบบประกันคุณภาพการศึกษา และประเมินผลสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
8. ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการสถานศึกษาของสถานศึกษาเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งบุคคล องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่รูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา

9. ดำเนินและประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

10. ประสานส่งเสริมและดำเนินงานของคณะอนุกรรมการ และคณะกรรมการด้านการศึกษา

11. ประสานงานงานปฏิบัติราชการทั่วไปกับองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน และองค์กรส่วนปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะสำนักงานผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ ในเขตพื้นที่การศึกษา

12. ปฏิบัติที่อื่นเกี่ยวกับกิจกรรมภายในเขตพื้นที่การศึกษาที่ไม่ได้ระบุให้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานใดเฉพาะ หรือปฏิบัติอื่นที่ได้รับมอบหมาย

เป้าประสงค์หลัก

1. ประชาชนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง เท่าเทียมและต่อเนื่อง

2. ผู้สำเร็จการศึกษาภาคบังคับ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม เป็นพลโลกที่มีคุณภาพ และร่วมพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฐานความรู้

3. ผู้สำเร็จการศึกษาภาคบังคับมีศักยภาพในการแข่งขันและการพัฒนาคุณธรรมที่ยั่งยืนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

โครงสร้างการปฏิบัติงาน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร แบ่งโครงสร้าง ออกเป็นกลุ่มต่างๆ จำนวน 7 กลุ่ม 1 หน่วย ได้แก่ 1) กลุ่มอำนวยการ 2) กลุ่มบริหารงานบุคคล 3) กลุ่มนโยบายและแผน 4) กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา 5) กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผล 6) กลุ่มบริหารงานการเงินและสินทรัพย์ 7) กลุ่มส่งเสริมสถานศึกษาเอกชน 8) หน่วยตรวจสอบภายใน

ในแต่ละกลุ่มมีรองผู้อำนวยการสำนักเขตพื้นที่การศึกษาและผู้อำนวยการกลุ่มของแต่ละกลุ่มเป็นผู้ดูแลบริหารจัดการ มีคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา เป็นองค์กรคณะบุคคล ที่คัดเลือกมาจากบุคคลที่หลากหลายภายในและภายนอกสำนักงาน เพื่อให้คำปรึกษาและแนะนำ ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีคณะอนุกรรมการการบริหารงานบุคคลข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเขตพื้นที่การศึกษา มีหน้าที่ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลและมีหน่วยงานตรวจสอบภายใน มีหน้าที่รับผิดชอบ ตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณต่างๆ ของสำนักงานเขตพื้นที่ ให้เกิดความคุ้มค่า เกิดประสิทธิภาพ และโปร่งใส

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ได้ดำเนินการตามมาตรฐานการเรียนร่วม เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ปี พ.ศ.2555 ของสำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน 4 มาตรฐาน 17 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2555, หน้า 5-6)

ด้านที่ 1 มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มี 1 มาตรฐาน 1 ตัวบ่งชี้

ด้านที่ 2 มาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอน มี 1 มาตรฐาน 8 ตัวบ่งชี้

ด้านที่ 3 มาตรฐานด้านการบริหารจัดการเรียนร่วม มี 1 มาตรฐาน 6 ตัวบ่งชี้

ด้านที่ 4 มาตรฐานด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มี 1 มาตรฐาน 2 ตัวบ่งชี้

ในการดำเนินงานตามมาตรฐานการเรียนร่วม เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาปี พ.ศ. 2555 ดังกล่าว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ได้มีการเตรียมความพร้อมของเด็กก่อนส่งเข้าไปเรียนร่วม ดังนี้

1. ความพร้อมทางด้านร่างกาย เด็กที่เข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติจะต้องเคลื่อนไหวได้ดีพอสมควร สามารถช่วยเหลือตนเองได้ในการเคลื่อนไหว การรับประทานอาหาร การขับถ่าย การแต่งกาย ตลอดจนการช่วยเหลือตนเองในด้านต่างๆ ได้ดีพอสมควร

2. ความพร้อมทางด้านอารมณ์ เด็กที่จะเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติจะต้องมีอารมณ์ที่มั่นคงพอสมควร สามารถควบคุมตนเองได้ มีสมาธิยาวนานพอที่จะเรียนรู้ได้ในห้องเรียนปกติ

3. ความพร้อมทางด้านสังคม เด็กที่จะเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติจะต้องมีทักษะทางสังคมที่จำเป็นในการเรียนร่วม เช่น การสนทนาพูดคุยกับเพื่อนในห้องเรียน การรู้จักแบ่งสิ่งของต่างๆ การรู้จักรอคอยในการรับบริการ นอกจากนั้นครูที่อยู่ในห้องเรียนร่วมได้มีการแนะนำต่อเด็กว่าสิ่งไหนควรทำ สิ่งไหนไม่ควรทำ เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ในสิ่งที่ถูกต้อง

4. ความพร้อมทางด้านวิชาการ เด็กที่จะเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติจะมีทักษะที่จำเป็นในทางด้านวิชาการที่ใกล้เคียงกับเด็กในระดับชั้นที่เข้าเรียนร่วม เช่น การมีทักษะทางด้าน การอ่าน ทักษะทางด้าน การเขียน ทักษะทางด้านคณิตศาสตร์ หากส่งเด็กเข้าไปเรียนร่วมแล้วในกรณีที่เด็กมีปัญหาไม่มีความก้าวหน้าหรือมีการพัฒนาในด้านการเรียนเท่าที่ควร ต้องมีการจัดการบริการสอนซ่อมเสริมให้แก่เด็ก เพื่อที่เด็กจะได้มีความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่เรียนมากขึ้น และยังเป็น การสร้างความมั่นใจให้เด็ก เกิดความภาคภูมิใจที่ตนเองก็มีความสามารถที่จะเรียนรู้ได้ รวมทั้งมีการให้ความช่วยเหลือในด้านอื่นๆ ทั้งนี้เพื่อส่งผลให้การเรียนร่วมบรรลุจุดประสงค์ได้

ทั้งนี้โรงเรียนที่ดำเนินการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม จะต้องปรับเปลี่ยนองค์ประกอบของโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นอาคารสถานที่ การบริหารจัดการ การให้บริการ รูปแบบของการจัดการเรียนการสอนรวมทั้งสื่อ อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล การจัดหาบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถทางการศึกษาพิเศษ และการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องในสภาพแวดล้อมของนักเรียน ครู ผู้ปกครอง ได้รับการประชาสัมพันธ์

เผยแพร่เรื่องการจัดการเรียนร่วม และมีส่วนกำหนดนโยบายและร่วมมือในการจัดการเรียนร่วม รวมถึงมีครูที่ได้รับการมอบหมายในการดำเนินการที่ชัดเจน เพื่อให้ผู้ปกครองให้การยอมรับในการจัดการเรียนร่วมต่อไป

สรุปได้ว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดแนวทางในการจัดการเรียนร่วมของสถานศึกษาต่างๆ ในสังกัด โดยมีการเตรียมความพร้อมทั้งด้านนักเรียน และด้านกายภาพอื่นๆ ทั้งด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมต่างๆ ในการจัดการเรียนร่วม รวมถึงการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครอง และสาธารณชนได้มีความรู้ ความเข้าใจ รวมถึงได้มีการกำหนดขอบข่ายและประเด็นการประเมินในแต่ละมาตรฐาน และแต่ละตัวบ่งชี้ เพื่อเป็นกรอบแนวทางให้สถานศึกษาใช้ในการติดตาม ตรวจสอบความก้าวหน้าของการปฏิบัติตามมาตรฐานการเรียนร่วมที่กำหนด และใช้ผลการประเมิน เพื่อการปรับปรุงสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนร่วมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

มาตรฐานการเรียนร่วม เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา พ.ศ. 2555

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ใช้แนวทางตามมาตรฐานการเรียนร่วม เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา พ.ศ.2555 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน 4 มาตรฐาน 17 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

ด้านที่ 1 มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีผลการพัฒนาเต็มศักยภาพ คือผู้เรียนที่เรียนร่วมพัฒนาเต็มศักยภาพ โดยได้รับการส่งเสริมและพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถ และทักษะที่สอดคล้องตามความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษา โดยมีตัวบ่งชี้ ดังนี้

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ผู้เรียนมีผลการพัฒนาเต็มศักยภาพตามที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program: IEP) หมายถึง ผู้เรียนได้รับการพัฒนา ด้านความรู้ ความสามารถ และทักษะบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)

ด้านที่ 2 มาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอน

มาตรฐานที่ 2 ครูปฏิบัติงานเรียนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล คือครูมีความรู้ ความเข้าใจและมีเจตคติที่ดีและสามารถปฏิบัติต่อผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมต่อการจัดการเรียนร่วม โดยผ่านการฝึกอบรมหรือพัฒนาให้มีทักษะการจัดการเรียนร่วม สามารถวิเคราะห์

ผู้เรียน จัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) แผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) จัดหาผลิต และใช้สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา สามารถนำแผน ไปสู่การปฏิบัติ นำข้อมูลจากการวัดและประเมินผลไปพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งใช้กระบวนการวิจัยเพื่อ พัฒนา ผู้เรียน ได้อย่างเหมาะสมกับสภาพความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษาของผู้เรียน โดยมี ตัวบ่งชี้ ดังนี้

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ครูมีความรู้ ความเข้าใจ เจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนร่วมและปฏิบัติต่อ ผู้เรียนอย่างเหมาะสม หมายถึงครูทุกคนมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักการและแนวคิดใน การจัดการเรียนร่วม ลักษณะและประเภทของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษา หลักสูตรและการปรับหลักสูตรสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) กระบวนการจัดการเรียนการสอน การใช้สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วย เหลืออื่นใดทางการศึกษา การวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษทาง การศึกษาของผู้เรียนเฉพาะบุคคล ครูทุกคนมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนร่วม โดยมีท่าทีหรือมี ความรู้สึกที่ดีและยอมรับการจัดให้คนพิการ ได้เข้าศึกษาในระบบการศึกษาทั่วไปทุกระดับและ หลากหลายรูปแบบ รวมถึงสนับสนุนการจัดการศึกษาให้สามารถรองรับการเรียนการสอนสำหรับ คนทุกกลุ่มรวมทั้งคนพิการ รวมถึงครูทุกคนปฏิบัติต่อผู้เรียนอย่างเหมาะสม โดยดูแลเอาใจใส่ ไม่ แสดงอาการรังเกียจ ดูหมิ่นเหยียดหยาม คำนึงถึงสิทธิโอกาส ความเสมอภาค ความเท่าเทียมทาง การศึกษาและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ครูเข้ารับการฝึกอบรมหรือพัฒนาให้มีทักษะในการจัดการเรียนร่วม หมายถึง ครูทุกคนเข้ารับการประชุม ฝึกอบรม สัมมนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกี่ยวกับการจัดการเรียน ร่วมสำหรับผู้เรียนแต่ละประเภทความพิการ รวมทั้งการศึกษาต่อและหรือการศึกษาเพิ่มเติม โดย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาพิเศษ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา/มัธยมศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ มูลนิธิหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ สถานศึกษา โรงพยาบาล สถาบันอุดมศึกษา เป็นต้น

ตัวบ่งชี้ที่ 3 ครูมีการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) หมายถึง แผนซึ่ง กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการ ตลอดจน กำหนดเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา เฉพาะบุคคล ครูที่สอนนักเรียนเรียนร่วมมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนการจัดการศึกษา เฉพาะบุคคล (IEP) ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการจัดทำแผนการจัด การศึกษาเฉพาะบุคคล ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2552 โดยวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้เรียน กำหนด

เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาเฉพาะบุคคล ตลอดจนนำแผนสู่การปฏิบัติ ประเมินและนำผลการประเมินเสนอต่อคณะกรรมการจัดทำแผน การจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลเพื่อพิจารณาประเมิน ทบทวน และปรับแผนพร้อมจัดทำงานรายงาน ผลปีละ 2 ครั้ง

ตัวบ่งชี้ที่ 4 ครูจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individual Implementation Plan : IIP) ที่สอดคล้องกับแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) หมายถึง แผนการสอนที่จัดขึ้นเป็น เฉพาะ บุคคลสำหรับผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ใน IEP ซึ่งประกอบด้วย 1) ชื่อผู้เรียน 2) กลุ่มสาระการเรียนรู้ 3) จำนวนคาบ 4) ครั้งที่หรือวันเริ่มสอน 5) จุดประสงค์ เชิงพฤติกรรม 6) เนื้อหา 7) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 8) สื่อการจัดการเรียนรู้ 9) สิ่งเสริมแรงที่ใช้ 10) การประเมินผล 11) การบันทึกผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้/ข้อเสนอแนะ 12) ความคิดเห็น/ ข้อเสนอแนะของหัวหน้าสถานศึกษาหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย

ครูที่สอนนักเรียนเรียนร่วมมีการจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) สำหรับผู้เรียน เรียนร่วมเป็นรายชั่วโมงหรือรายสัปดาห์ โดยนำเป้าหมายระยะยาวและจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมใน แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล มาวิเคราะห์ เพื่อกำหนดจุดประสงค์ย่อยๆ ที่ต้องการพัฒนาให้ผู้ เรียนบรรลุจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมและเป้าหมายระยะยาวที่ระบุไว้ใน IEP กำหนดกิจกรรมการ เรียนการสอน สื่อและอุปกรณ์ แหล่งเรียนรู้ สิ่งเสริมแรง วิธีการ/เครื่องมือในการวัดและประเมิน ผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย

ตัวบ่งชี้ที่ 5 ครูจัดหา ผลิตและใช้เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และ ความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ในการพัฒนาผู้เรียนตามความต้องการจำเป็นพิเศษทาง การศึกษา หมายถึงครูที่สอนนักเรียนเรียนร่วมมีการจัดหา เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา มีการประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้เรียนเฉพาะบุคคล มีการ พัฒนานวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

ตัวบ่งชี้ที่ 6 ครูจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนเฉพาะบุคคลอย่างเหมาะสม หมายถึงครูที่ สอนนักเรียนเรียนร่วมมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้อย่างแท้จริง ใช้สื่อ อุปกรณ์ที่เหมาะสม พัฒนาผู้เรียนรายบุคคลครบตามจุดประสงค์ที่กำหนด ไว้ในแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) และมีการบันทึกผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อนำไป ปรับปรุงแผนการจัดการเรียนการสอนในครั้งต่อไป

ตัวบ่งชี้ที่ 7 ครูมีการวัดและประเมินผลที่หลากหลายสอดคล้องกับผู้เรียนเฉพาะบุคคล หมายถึง ครูที่สอนนักเรียนเรียนร่วมมีการวัดและประเมินผล โดยใช้เครื่องมือ/วิธีการ ในการเก็บ

รวบรวม วิเคราะห์ ประเมินและบันทึกผลที่ได้จากการวัดและประเมิน ทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน ตลอดจนการช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกด้านการวัดและประเมินผล (Assessment Accommodations) ที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของผู้เรียนรายบุคคล เช่น ปรับ เครื่องมือ วิธีการสอบ เวลา และการบริหารจัดการ รวมทั้งมีการให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับผล การเรียน ความก้าวหน้า จุดเด่น จุดที่ต้องปรับปรุง เพื่อวางแผนพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้ แก่ผู้เรียนเฉพาะบุคคล และใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินผลการเรียน

ตัวบ่งชี้ที่ 8 ครูใช้กระบวนการวิจัย เพื่อพัฒนาผู้เรียนเฉพาะบุคคล หมายถึง ครูที่สอน นักเรียนเรียนร่วมมีการนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินผู้เรียนเฉพาะบุคคล ไปใช้ในการพัฒนา การเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การหาสาเหตุของปัญหา การกำหนดแนวทางในการแก้ ปัญหา การทดลองใช้สื่อ นวัตกรรมในการพัฒนาและการแก้ปัญหาหรือการพัฒนา รวมทั้งการสรุป และรายงาน การวิจัยอย่างง่ายหรือเต็มรูปแบบ

ด้านที่ 3 มาตรฐานด้านการบริหารจัดการเรียนร่วม

มาตรฐานที่ 3 ผู้บริหารบริหารจัดการเรียนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล คือผู้บริหารมีความรู้ ความเข้าใจ เจตคติที่ดี และมีวิสัยทัศน์ ในการบริหารจัดการเรียนร่วมตาม โครงสร้างซีท (SEAT Framework) โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) ให้บรรลุเป้าหมายตามที่ กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ มีการจัดกระบวนการเปลี่ยนผ่าน (Transition) และยกย่องเชิดชูเกียรติ บุคคล องค์กรที่มีส่วนร่วมด้านการจัดการเรียนร่วม โดยมีตัวบ่งชี้ ดังนี้

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ผู้บริหารมีความรู้ ความเข้าใจ เจตคติที่ดี และมีวิสัยทัศน์ในการบริหาร จัดการเรียนร่วม หมายถึง ผู้บริหารมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักการและแนวคิดในการจัด การเรียนร่วม การบริหารหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารมีเจตคติที่ดีต่อการจัด การเรียนร่วม โดยมีการส่งเสริม สนับสนุน ให้ผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษทุกคน ได้รับ โอกาสทางการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในการกำหนดทิศทางของ การพัฒนาการจัดการเรียนร่วมของสถานศึกษาในอนาคต ที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และชุมชน บนพื้นฐานของการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศต่างๆ เพื่อนำมาใช้ในการ วางแผน มีภาวะผู้นำในการริเริ่ม นำเทคนิควิธีการใหม่ๆ มาใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่มี ความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษา โดยมีแนวทางการดำเนินงาน คือ

- (1) มีความรู้ ความเข้าใจ ในการบริหารจัดการเรียนร่วม
- (2) มีเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนร่วม
- (3) มีการกำหนดทิศทางของการพัฒนาการจัดการเรียนร่วม

(4) มีการวางแผนเพื่อบรรลุตามทิศทางที่กำหนดไว้ โดยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลสารสนเทศต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

(5) มีภาวะผู้นำในการริเริ่มนำเทคนิควิธีการใหม่ๆ มาใช้ในการพัฒนาคุณภาพ ผู้เรียน

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ผู้บริหารมีการบริหารจัดการเรียนร่วมตามโครงสร้างซีท (SEAT Framework) หมายถึง ผู้บริหารมีการบริหารจัดการเรียนร่วมตามโครงสร้างซีท โดยบริหารจัดการ ด้านผู้เรียน (Student : S) ด้านสภาพแวดล้อม (Environment : E) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน (Activity : A) และด้านเครื่องมือ (Tools : T) โดยมีแนวทางการดำเนินงาน คือ

(1) มีการเตรียมความพร้อมผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษา และ ผู้เรียนทั่วไป (S)

(2) มีการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและบุคคลที่เกี่ยวข้อง (E)

(3) มีการบริหารหลักสูตร การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) การตรวจสอบทางการศึกษา เทคนิคการสอน การรายงานความก้าวหน้าของนักเรียน การจัด กิจกรรมการสอนนอกห้องเรียนและชุมชน การประกันคุณภาพ การรับนักเรียนพิการหรือที่มีความ บกพร่องเข้าเรียน การจัดตารางเรียน การประสานความร่วมมือ การนิเทศติดตามประเมินผล และ ปรับปรุงงาน (A)

(4) มีการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ งบประมาณ ระบบการบริหารจัดการ กฎกระทรวงเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (AT) สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ ค่ารา ความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ครูการศึกษาพิเศษและนักวิชาชีพอื่น (T)

(5) มีผลการดำเนินงานตามโครงสร้างซีทเป็นที่ประจักษ์ ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ขึ้นไป และหรือ มีการใช้กระบวนการบริหารอื่นๆ ในการพัฒนาการจัดการเรียนร่วม

ตัวบ่งชี้ที่ 3 ผู้บริหารมีการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-based management : SBM) หมายถึง ผู้บริหารมีการบริหารจัดการเรียนร่วม โดยใช้หลักการบริหาร ดังนี้ 1) หลักการกระจายอำนาจ 2) หลักการมีส่วนร่วม 3) หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้ ประชาชน 4) หลักการบริหารตนเอง และ 5) หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล โดยมีแนวทางการ ดำเนินงานคือ

(1) มีโครงสร้างซีทการบริหารจัดการเรียนร่วม โดยมอบหมายงาน ความรับผิดชอบ แก่ผู้เกี่ยวข้อง และกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนร่วมอย่างชัดเจน

(2) ใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ประกอบด้วย ครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานอื่นได้รับรู้

และให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ รวมทั้งเป็นแบบอย่างที่ดี สามารถให้คำแนะนำ ชี้แนะแก่ผู้บริหารสถานศึกษาอื่นๆ ได้

(3) มีระบบการบริหารจัดการเรียนร่วมที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษา ตามบริบทของสถานศึกษา

(4) มีการกำกับ ติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการเรียนร่วม ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

(5) มีการนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุง และพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง ยั่งยืน

ตัวบ่งชี้ที่ 4 ผู้บริหารสามารถบริหารจัดการเรียนร่วมให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการจัดการเรียนร่วม หมายถึง ผู้บริหารสามารถบริหารจัดการเรียนร่วมให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ โดยให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดเป้าหมาย ร่วมรับผิดชอบการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ มีการนิเทศ ติดตาม กำกับ ประเมินผลการดำเนินงาน และรายงานผลการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการจัดการเรียนร่วม โดยมีแนวทางการดำเนินงานคือ

(1) ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดเป้าหมายในแผนงาน/โครงการ

(2) ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมรับผิดชอบดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการจัดการเรียนร่วม

(3) ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องมีการนิเทศ ติดตาม กำกับ ประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการจัดการเรียนร่วม

(4) ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องนำผลการดำเนินงานมาปรับปรุง พัฒนา การจัดการเรียนร่วม

(5) สรุปรายงานผลการดำเนินงาน เผยแพร่และประชาสัมพันธ์ต่อสาธารณชน

ตัวบ่งชี้ที่ 5 สถานศึกษามีกระบวนการเปลี่ยนผ่าน (Transition) หมายถึง สถานศึกษามีกระบวนการส่งต่อและเปลี่ยนผ่าน มีการจัดทำแผนการเปลี่ยนผ่าน โดยการสำรวจ จัดทำ และจัดเก็บข้อมูลของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษา จัดเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมรวมทั้งประสานงานภาคเครือข่าย ให้ผู้เรียนได้รับการบริการด้านการศึกษา การแพทย์ การสังคมสงเคราะห์ และการอาชีพ เพื่อลดข้อจำกัดให้น้อยที่สุด และได้รับโอกาสในการพัฒนาตามศักยภาพ ทั้งการเรียนต่อและประกอบอาชีพ โดยมีแนวทางการดำเนินงานคือ

(1) มีการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษาเพื่อการส่งต่อและเปลี่ยนผ่านทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

(2) มีการจัดทำแผนการส่งต่อและเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล (Individual Transition Plan : ITP)

(3) มีการสร้างความเข้าใจระหว่างผู้ส่งและผู้รับและจัดเตรียมผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษาก่อนการส่งต่อหรือเปลี่ยนผ่าน

(4) มีการดำเนินการส่งต่อและเปลี่ยนผ่าน

(5) มีการกำกับ ติดตาม ประเมินผลและปรับปรุงการดำเนินงาน

ตัวบ่งชี้ที่ 6 มีการส่งเสริม สนับสนุน ยกย่องเชิดชูเกียรติบุคคลและองค์กรที่มีส่วนร่วมด้านการจัดการเรียนร่วม หมายถึง สถานศึกษามีการส่งเสริม สนับสนุน ให้ขวัญกำลังใจ ยกย่องเชิดชูเกียรติบุคคลและองค์กรที่มีส่วนร่วมด้านการจัดการเรียนร่วมในรูปแบบต่างๆ เช่น ยกย่อง ชมเชย ประกาศเกียรติคุณ มอบโล่รางวัล แก่บุคคลและองค์กรที่มีส่วนร่วมด้านการจัดการเรียนร่วมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาอย่างแพร่หลาย

ด้านที่ 4 มาตรฐานด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 4 สถานศึกษามีการสร้าง ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนร่วม หมายถึง สถานศึกษามีการกำหนดวิธีการหรือขั้นตอนการดำเนินงานสร้าง ส่งเสริม ช่วยเหลือ สนับสนุนให้มีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านการจัดการเรียนร่วม มีกระบวนการที่เกื้อหนุนในการจัดการเรียนร่วมให้ผู้เรียน บุคลากรในสถานศึกษา ชุมชน ผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เกิดการเรียนรู้โดยผ่าน สื่อเทคโนโลยี สารสนเทศ แหล่งการเรียนรู้ องค์ความรู้ต่างๆ จนสามารถสร้างความรู้ ทักษะ มีระบบการจัดการความรู้ มีการถ่ายทอดความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งบุคลากรในสถานศึกษา ชุมชน ผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ตัวบ่งชี้ที่ 1 พัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียน ให้ผู้เรียนและครอบครัว สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ หมายถึง สถานศึกษามีการวางแผนและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านการจัดการเรียนร่วม และให้การสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง แสวงหาความรู้และเรียนรู้โดยผ่านแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัย และสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม โดยมีแนวทางการดำเนินงาน คือ

(1) มีการจัดทำแผนงาน/โครงการ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียน โดยศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

(2) มีการดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านการจัดการเรียนร่วม

(3) มีการสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนและครอบครัว แสวงหาความรู้และเรียนรู้โดยผ่านแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัย สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม

(4) มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานการพัฒนาและการใช้แหล่งเรียนรู้

(5) มีการสรุป รายงานผล เผยแพร่ และประชาสัมพันธ์

ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการจัดการเรียนร่วมระหว่างบุคลากรภายในสถานศึกษา ระหว่างสถานศึกษากับครอบครัว ชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการจัดการเรียนร่วมผ่านกิจกรรม สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ แหล่งเรียนรู้ องค์กรความรู้ต่างๆ จนสามารถสร้างความรู้ ทักษะ มีระบบการจัดการความรู้ มีการถ่ายทอดความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันทั้งบุคลากรภายในสถานศึกษา ระหว่างสถานศึกษากับครอบครัว ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยมีแนวทางการดำเนินงาน คือ

(1) มีการกำหนดแนวทางการส่งเสริม สนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการจัดการเรียนร่วมและมีการระบุนวัตกรรมที่จำเป็น (Knowledge Mapping)

(2) มีการดำเนินการตามแนวทางที่กำหนด กลั่นกรองความรู้ที่จำเป็น (Knowledge Mapping) มาแบ่งปันความรู้ให้กับบุคลากรภายในและภายนอกสถานศึกษา ระหว่างสถานศึกษากับครอบครัว กับชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง

(3) มีระบบการจัดการความรู้ ถ่ายทอดความรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้

(4) มีการดำเนินการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนร่วม ระหว่างบุคลากรภายในและภายนอกสถานศึกษา

(5) มีการนำผลการดำเนินงานการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการจัดการเรียนร่วมไปปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีการสรุปรายงานผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการจัดการเรียนร่วม และมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

ในที่นี้ผู้วิจัยจึงได้พิจารณาแนวทางในการบริหารจัดการเรียนร่วมตามโครงสร้างซีท (SEAT Framework) โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ซึ่งได้ดำเนินการตามมาตรฐานการเรียนร่วม เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ปี พ.ศ. 2555 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ณรงค์ อัมพรภาค (2550) ได้ทำการศึกษาคุณภาพการดำเนินงานการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายุทธเขต 1 และเขต 2 ผลการศึกษาพบว่าคุณภาพการดำเนินงานการจัดการเรียนร่วมตามทัศนะของผู้บริหาร และครูผู้สอนในภาพรวมอยู่ในระดับพอใช้ โดยด้านคุณภาพนักเรียนอยู่ในระดับดี ด้านการเรียนการสอน ด้านบริหารจัดการ และด้านปัจจัยการดำเนินงานอยู่ในระดับพอใช้ ผลการเปรียบเทียบทัศนะของผู้บริหาร โรงเรียน และครูผู้สอนพบว่าด้านคุณภาพนักเรียนและด้านการเรียนการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

บรรจง อักษรสา (2550) ได้ทำการศึกษาสภาพการดำเนินงานและปัญหาการจัดการเรียนร่วม โดยใช้โครงสร้างซีท สำหรับบุคคลออทิสติก ในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่นเขต 1-5 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ผู้บริหาร ครูผู้สอนเด็กพิเศษ และครูผู้สอนนักเรียนทั่วไป ผลการศึกษาพบว่าโดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยพบว่าปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนคือ ครูขาดความรู้ ความเข้าใจทางการศึกษาพิเศษและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่เป็นไปตามแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) และครูการศึกษาพิเศษเป็นผู้รับผิดชอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับเด็กออทิสติกเพียงลำพัง และครูผู้สอนทั่วไปในโรงเรียนทั่วไปมีไม่เพียงพอในการจัดการศึกษาพิเศษ

วิวัฒน์ไชย ศรีวิวัฒน์ (2550) ได้ทำการศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียน แกนนำจัดการเรียนร่วมภายใต้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ชลบุรี ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอน จำแนกตาม ตำแหน่ง ประสบการณ์ และขนาด โรงเรียน ผลการวิจัย พบว่า

(1) สภาพการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ภายใต้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ชลบุรี โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ ด้านนักเรียน ด้านสภาพแวดล้อม ด้านเครื่องมือ และด้านกิจกรรมการเรียนรู้

(2) ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหาร พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมภายใต้โครงการซีท (SEAT Framework) ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

(2.1) ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพ การบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมภายใต้โครงการซีท (SEAT Framework) แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญ ผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีขนาดโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพ การบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมภายใต้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญ

(2.2) ครูในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมที่มีประสบการณ์ ต่างกัน มีความ คิดเห็นต่อสภาพการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมภายใต้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ครูในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ที่มีขนาดโรงเรียน ต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมภายใต้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญยกเว้นด้าน T - tool (เครื่องมือ) แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ

ดนัย อ้นฤดี (2551) ได้ทำการศึกษาการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนเรียนร่วม สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 และเขต 2 ตามโครงสร้างซีท (SEAT Framework) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการครูที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนเรียนร่วม จำนวน 308 คน ผลการวิจัยพบว่า ระดับการดำเนินงานการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนอยู่ในระดับ ปานกลาง ทั้งโดยรวมและรายด้าน โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยคือ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้าน นักเรียน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านเครื่องมือ ผลการเปรียบเทียบพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มี ประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนร่วม ตามโครงสร้างซีท แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณารายกลุ่มพบว่าแตกต่างกันทุกคู่ และกลุ่มตัวอย่าง ที่ผ่าน และไม่ผ่านการอบรมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วม ตามโครงสร้างซีทแตกต่าง กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งโดยรวมและรายด้าน

นพมาศ สุทธิวิรัช (2551) ได้ทำการศึกษาการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้ โครงสร้างซีท ในโรงเรียนแกนนำสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรีเขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ในการสัมภาษณ์ คือ ผู้บริหาร 9 คน และครูผู้สอนผู้รับผิดชอบจัดการเรียนร่วม 9 คน รวม 18 คน ผลการวิจัย พบว่า

(1) การบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท ในโรงเรียนแกนนำจัดการ เรียนร่วมโดยรวม มีระดับการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก ทุกด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านนักเรียน ด้าน สภาพแวดล้อม และด้านเครื่องมือ

(2) ปัญหาในการบริหารจัดการเรียนร่วม ด้านนักเรียน พบว่า การเตรียมความพร้อมนักเรียนทั่วไป มีการดำเนินการไม่ต่อเนื่อง การเตรียมความพร้อมนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ปฏิบัติได้ไม่ทั่วถึง ด้านสภาพแวดล้อม พบว่าไม่มีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่ามีปัญหาในการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) และการจัดทำแผนการสอนที่จัดขึ้นเฉพาะเจาะจงเป็นรายบุคคล (IIP) และด้านเครื่องมือ พบว่างบประมาณไม่เพียงพอ ในการจัดซื้อสื่อสำเร็จรูป ค่าจ้างครูพี่เลี้ยง ค่าตอบแทนวิทยากรบุคคลภายนอก และโครงการฝึกอาชีพ ครูไม่เพียงพอตามภาระงาน ขาดการทำวิจัยในชั้นเรียนและขาดการประสานงานกับหน่วยงานทางการแพทย์

(3) ความต้องการในการบริหารจัดการเรียนร่วม ด้านนักเรียน พบว่าควรมีหน่วยงานในการสำรวจและคัดแยกเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และเตรียมความพร้อมเด็กก่อนเข้าเรียน ควรจ้างพี่เลี้ยงช่วยดูแลนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ด้านสภาพแวดล้อม ควรสนับสนุนงบประมาณ เพื่อปรับปรุงสภาพแวดล้อม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ควรจัดให้มีการรวมกลุ่มในการช่วยกันจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) และการจัดทำแผนการสอนที่จัดขึ้นเฉพาะเจาะจงเป็นรายบุคคล (IIP) ควรมีการนิเทศ ติดตามผลการจัดการศึกษา อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ควรมีครูการศึกษาพิเศษช่วยสอนและแนะนำ และด้านเครื่องมือ ควรมีการสนับสนุนด้านงบประมาณเพิ่มขึ้น และมีระบบส่งต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษกับหน่วยงานทางการแพทย์

ประภัศร สรวนรัมย์ และคณะ (2554) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิเศษ ตามโครงสร้างซีท (SEAT Framework) ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนเด็กพิเศษในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่าสภาพการดำเนินงานจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิเศษตามโครงสร้างซีท โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ ด้านนักเรียน ด้านเครื่องมือ ด้านสภาพแวดล้อม และด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ปัญหาการดำเนินงานจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิเศษ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ ด้านนักเรียน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านเครื่องมือ และด้านสภาพแวดล้อม การเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิเศษ ตามโครงสร้างซีท ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเด็กพิเศษ จำแนกตามตำแหน่ง เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ และขนาดโรงเรียน พบว่าปัญหา การดำเนินงานจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิเศษ ตามโครงสร้างซีท ด้านสภาพแวดล้อม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านเครื่องมือ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านนักเรียนไม่มีความแตกต่างกัน

รจเรช พยอมรัมย์ (2555) ได้ทำการศึกษาการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ผู้บริหาร และครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จำนวน 114 คน ผลการวิจัยพบว่าสภาพการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ ในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนแนวทางในการพัฒนาการบริหารโรงเรียนพบว่าด้านนักเรียน ควรมีการเข้าค่ายร่วมกันระหว่างนักเรียนปกติและนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ มีการจัดการเตรียมความพร้อมและกิจกรรมโดยผู้บริหารและครูเพื่อให้เด็กเกิดการยอมรับกัน และเกิดเจตคติที่ดีระหว่างโรงเรียน ครอบครัวและชุมชน ด้านสภาพแวดล้อม ควรมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อเตรียมสถานที่ให้มีความเหมาะสมกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ควรมีการนิเทศติดตามผลและนำผลไปพัฒนาปรับปรุง จัดให้ครูที่ทำหน้าที่สอนเด็กพิเศษมีภาระงานอื่นน้อยลง และจัดหาครูที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษ โดยเฉพาะรวมถึงส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ด้านเครื่องมือ ติดต่อประสานงานขอรับการสนับสนุนจากองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพเด็ก รวมถึงการกำหนดทิศทางในการพัฒนาระบบการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก และความช่วยเหลืออื่นใดที่เป็นรูปธรรม

สุรศักดิ์ เรือนงาม (2555) ได้ทำการศึกษาการบริหารการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำสังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดของโรงเรียน รูปแบบการจัดการเรียนร่วม ประสบการณ์การฝึกอบรม และระยะเวลาการจัดการเรียนร่วม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ครูผู้สอนที่ทำหน้าที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จำนวน 144 คน ผลการศึกษาพบว่าการบริหารการเรียนร่วมของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมากและรายด้านอยู่ในระดับมาก และมากที่สุด การเปรียบเทียบการบริหารการเรียนร่วมจำแนกตามประสบการณ์การฝึกอบรมพบว่าครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การฝึกอบรมต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนการเปรียบเทียบการบริหารจำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ครูผู้สอนที่มีขนาดโรงเรียนต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ส่วนการเปรียบเทียบครูผู้สอนที่รูปแบบการจัดการเรียนร่วมต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

2. งานวิจัยในต่างประเทศ

Mathews (1984) ได้ศึกษาทัศนคติของครูต่อเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย และปัญญา ในมลรัฐสลังงอ ประเทศมาเลเซีย ผลการศึกษาพบว่า ครูที่มีวุฒิทางการศึกษาในระดับปริญญาตรี ให้การยอมรับเด็กมากกว่าครูที่ไม่มีวุฒิในระดับอื่นๆ หากพิจารณาระหว่างเชื้อชาติแล้วพบว่าชาวมาเลเซียเชื้อสายมาเลเซียและอินเดีย ครูที่มีพื้นฐานทางการศึกษาพิเศษให้การยอมรับเด็กมากกว่าครูที่ไม่มีพื้นฐานทางการศึกษาพิเศษ หากพิจารณาโดยส่วนร่วมแล้วพบว่า ครูส่วนมาก ยังมี

ทัศนคติในทางลบต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษและยังมีความเห็นว่า การให้การศึกษาแก่เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายและปัญญานั้นควรแยกจากการอย่างเด็ดขาดจากเด็กปกติ

Tufts (1985) ได้ทำการศึกษาเจตคติของครูการศึกษาพิเศษ ครูที่สอนเด็กปกติ ผู้บริหาร โรงเรียน และผู้ปกครองเด็กพิเศษที่มีต่อการเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีปัญหาทางภาษากับเด็กปกติที่เรียนอยู่ในระดับชั้นอนุบาล ถึงชั้นประถมศึกษา ในเมืองลอสแอนเจลิส สหรัฐอเมริกา ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มี เพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน มีเจตคติต่อการเรียนร่วมไม่แตกต่างกัน ส่วนอายุทำให้เจตคติที่มีต่อการเรียนร่วมแตกต่างกัน

Blanchard (1991) ได้ทดลองจัดกิจกรรมเชิงปฏิสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนปกติ ระดับประถมศึกษา เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ ต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ก่อนดำเนินการโครงการเรียนร่วม ผลการศึกษาพบว่านักเรียนปกติมีทัศนคติในทางบวกต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และเสนอแนะให้โรงเรียนควรจัดให้มีกิจกรรมต่างๆ ขึ้น เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างนักเรียนปกติกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ก่อนที่จะจัดให้มีการเรียนร่วม

Echols (1992) ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูผู้สอนระดับประถมศึกษา ที่มีต่อการเรียนร่วมของเด็กที่มีปัญหาทางสมองกับเด็กปกติในโรงเรียน ในรัฐเท็กซัส สหรัฐอเมริกา ผลการศึกษาพบว่าครูที่มีวุฒิต่างกันมีความคิดเห็นมีความคิดเห็นต่อการเรียนร่วมไม่แตกต่างกัน ส่วนครูที่มีประสบการณ์ในการสอนน้อยกว่ามีความคิดเห็นในทางบวกต่อการเรียนร่วมมากกว่าครูที่มีประสบการณ์มากกว่า และความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนร่วมพบว่าไม่แตกต่างกัน

Mulinix (1994) ได้ศึกษาเจตคติของครูใหญ่ที่มีต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษและต่อการเรียนร่วม และพบว่าครูใหญ่ที่มีลักษณะความเป็นผู้นำแบบมีส่วนร่วม (Participatory Style) มีเจตคติในทางบวกต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ แต่ครูใหญ่ที่มีความเป็นผู้นำแบบผูกขาดรวมอำนาจ (Authoritarian Style) มีเจตคติ ในทางลบต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษและต่อการเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ

Latham (1997) ได้ศึกษาเจตคติและความเชื่อเกี่ยวกับการเรียนร่วมของครูและผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการให้บริการ ผลการวิจัยพบว่าครูผู้สอนปกติ ครูผู้สอนเด็กพิเศษ และผู้บริหารมีเจตคติต่อการเรียนร่วมและมีความคิดเห็นว่าเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีสิทธิได้รับการบริการทางการศึกษาเช่นเดียวกับเด็กปกติ นอกจากนี้ครูผู้สอนปกติ และครูผู้สอนเด็กพิเศษ มีความคิดเห็นว่าการจัดการเรียนร่วมจะสำเร็จได้ต้องได้รับความร่วมมือจากหลายๆ ด้าน ทั้งวิธีการจัดการเรียนการสอน ข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง

Palmer (1998) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วม พบว่า ผู้ปกครองมีความคิดเห็นตรงกันว่าพัฒนาการส่วน

บุคคลของเด็กดีขึ้น บุคลิกและความสัมพันธ์กับผู้อื่นดีขึ้น โดยพัฒนาการต่างๆ จะดีขึ้นมากเท่าใด ขึ้นอยู่กับการที่ผู้ปกครองและครอบครัวเห็นคุณค่าและการมีส่วนร่วมในการจัดชั้นเรียนร่วม รวมถึงบทบาทของโรงเรียนด้วย

Wardani (1998) ได้ทำการสำรวจเจตคติของครูการศึกษาพิเศษกับครูที่สอนปกติ ที่มีต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และการเรียนร่วม ในเกาะบาห์ลี ประเทศอินโดนีเซีย ผลการศึกษาพบว่าครูการศึกษาพิเศษมีเจตคติที่ดีต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในทางบวกมากกว่าครูที่สอนเด็กปกติ ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป มีเจตคติในทางบวกต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษมากกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการสอน 1-2 ปี ครูชายมีเจตคติในทางบวกต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษมากกว่าครูสตรี โดยภาพรวมพบว่าครูส่วนใหญ่มีเจตคติในทางบวกต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษและต่อการเรียนร่วม

Salend and Garride (1999) ได้ทำการศึกษาผลกระทบภายในชั้นเรียนรวม พบว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และเด็กปกติ ต่างมีผลกระทบต่อกันอย่างผสมผสานในทางสังคม และไม่ปรากฏผลกระทบที่เป็นการรบกวนทางด้านการเรียนรู้วิชาการต่อกัน ครูสามารถตอบสนองต่อชั้นเรียนร่วมได้ดี แม้จะมีตัวแปรซับซ้อนหลายอย่าง และการกำหนดขอบเขตในชั้นเรียนจะทำได้ดีโดยใช้วิธีการอภิปรายและการปรึกษาหารือกัน

Mark (2000) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูในรัฐมิชิแกน สหรัฐอเมริกา ที่มีต่อการจัดการเรียนร่วม ผลการศึกษาพบว่าครูส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการจัดการเรียนร่วม และการดำเนินงานจะได้ผลดีและเป็นระบบถ้าได้รับการฝึกอบรมและได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร โดยมีครูเพียงร้อยละ 33 ที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับคำศัพท์ และความหมายต่างๆ เกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ เช่น IEP เป็นต้น รวมถึงครูส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศสรุปได้ว่า การจัดการเรียนร่วมมีการดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่วนใหญ่จะพบปัญหาเรื่องของการจัดสภาพอาคาร สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ รวมถึงการขาดแคลนครูที่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้นำประเด็นที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการศึกษาการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานครต่อไป